

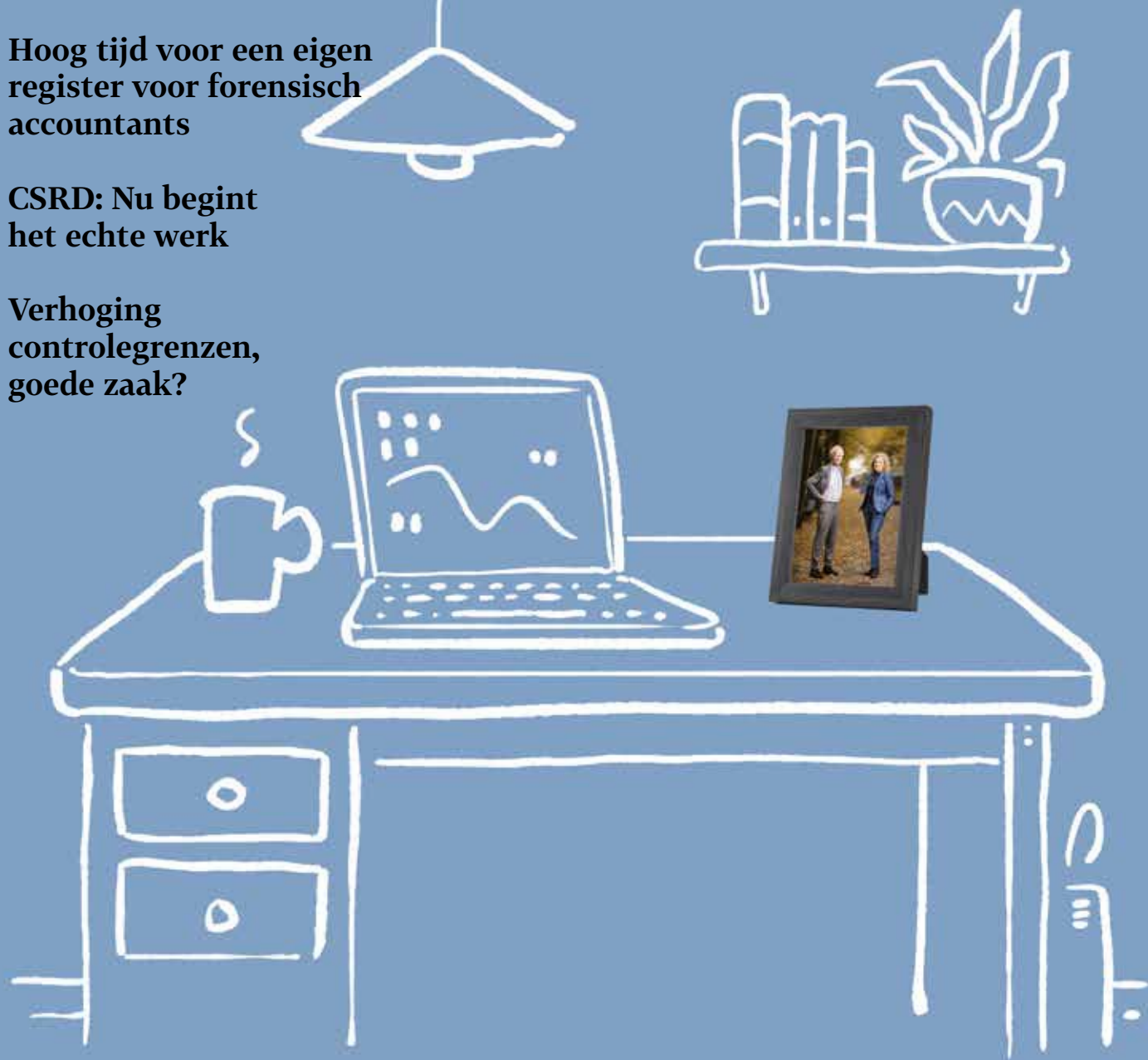
accountant

NBA-magazine voor accountants en financials | nr. 4 2023

Hoog tijd voor een eigen
register voor forensisch
accountants

CSRD: Nu begint
het echte werk

Verhoging
controlegrenzen,
goede zaak?



‘Never a dull moment’

VOOR DE KWARTIERMAKERS

MARK VAESSEN ALS BELANGENBEHARTIGER IN EUROPA / KEES CAMFFERMAN
OP DE STOEL / DE ANTIQUAAR-ACCOUNTANT

Koninklijke Nederlandse
Beroepsorganisatie
van Accountants

NBA

Een droom van een reis



Droomt u van een rondreis door Nieuw-Zeeland? Misschien twijfelt u omdat u niet weet waar u moet beginnen, of omdat u zich afvraagt of uw beschikbare tijd wel voldoende is voor zo'n verre bestemming. Wellicht ziet u simpelweg op tegen de vlucht. Een goed georganiseerde reis kan al deze zorgen voor u wegnemen.

Nieuw-Zeeland is een prachtig en divers land. Neem bijvoorbeeld het Zuidereiland met zijn ruige kustlijnen, pure natuur van Abel Tasman National Park, bijzondere Pancake Rocks en helderblauwe Lake Tekapo.

Begin uw reis in Christchurch, een hele vriendelijke stad aan de oostkust. Proef de ontspannen sfeer tijdens een wandeling door de Botanische Tuinen, bekijk prachtige historische gebouwen en bezoek de Christchurch Art Gallery. Vervolg uw reis naar het noorden, richting Kaikoura, om walvissen te spotten en te genieten van de prachtige bergen die in de zee lijken te verdwijnen.

Rijd verder richting Abel Tasman National Park, waar het buitenleven u toelacht. Ga een dag kajakken met een gids en geniet van de rust in de verlaten baaien, terwijl u bijzondere vogelsoorten spot en een duik neemt in het kristalheldere water.

Daal af richting het zuiden en zie hoe de westkust steeds transformeert en de beplanting zich elke keer aanpast. De zee is krachtig en botst tegen rotspartijen voor de kust, wat zorgt voor een prachtig schouwspel dat nooit verveelt. Bezoek grotten die werden ontdekt door de locals en zie de meest prachtige lichtshow die gloeiwormen hier op elk moment van de dag laten zien. Geniet aan het eind van de dag na van uw avonturen in een gezellige cottage, omringd door natuur.



Nog zuidelijker wacht Mount Aspiring National Park, dat op de Werelderfgoedlijst staat. En niet voor niets! Dit ongerepte natuurgebied bestaat uit ruige bergpartijen die worden omzoomd door ijsblauwe gletsjerrivieren. Bekijk dit overweldigend natuurschoon vanuit de lucht tijdens een helikoptervlucht of race over de rivier in een jetboot. Maak kennis met de locals in kleine dorpjes als Makarora en word voorzien van de beste lokale tips.



Ga vervolgens het binnenland in en rijd door een landschap van met stro-achtig gras begroeide heuvels, om vervolgens verrast te worden door de opdoemende sneeuwtoppen van Aoraki/Mount Cook en het oogverblindende water van Lake Pukaki. Kunt u geen genoeg krijgen van dit azuur blauwe water? Lake Tekapo is net zo prachtig en ligt als een schildersdoek op de achtergrond van de gelijknamige plaats. Ontdek het verlaten achterland tijdens een 4x4 tocht met een gids en raak onder de indruk van de schoonheid van dit gebied.

Vervolgens is het een korte rit terug naar Christchurch waar u de stad met nieuwe ogen zult bekijken, omdat u Nieuw-Zeeland al in uw hart heeft gesloten.

Aarzel niet en raak zelf onder de indruk van Nieuw-Zeeland. Laat uw reis helemaal naar uw wensen samenstellen en ervaar dit bijzondere land op een unieke manier.

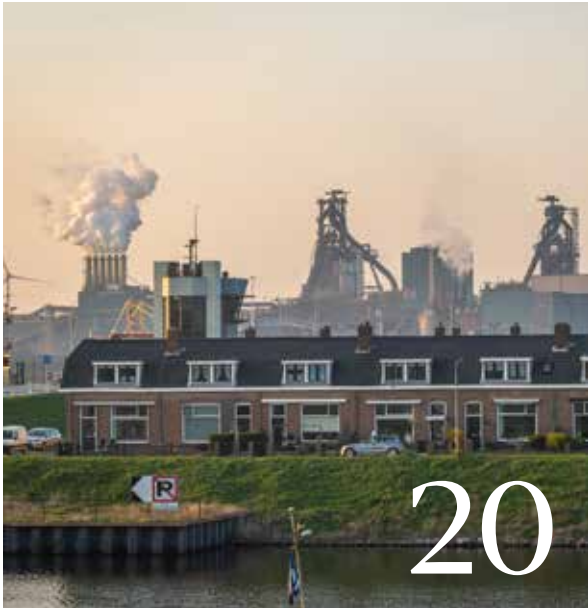


Neem vandaag nog contact met ons op en maak binnenkort een reis waar u nog jaren met plezier aan terugdenkt. Of bezoek een van onze gratis presentaties voor inspiratie. Schrijf u in via www.travelescence.nl/presentatiedag.



TravelEssence
NIEUW-ZEELAND • AUSTRALIË

INHOUD



Colofon

ACCOUNTANT

NBA-magazine voor accountants en financials

Dertiende jaargang

De in dit tijdschrift voorkomende meningsuitingen mogen niet worden gezien als officiële zienswijzen van de NBA, tenzij zulks uitdrukkelijk is vermeld. Overnemen van de inhoud van dit tijdschrift is mogelijk met bronvermelding. ISSN 2211-5382.

REDACTIE

Marc Schweppe, hoofdredacteur
Marja Brouwer-Franken, eindredacteur
Björn Remmerswaal, redacteur
Erwin Breij, webredacteur

REDACTIEADRES

NBA, Postbus 242, 2130 AE Hoofddorp,
telefoon 088-4960368,
e-mail redactie@accountant.nl

WEBSITE

www.accountant.nl

MEDEWERKERS

Lex van Almelo, Ronald Bruins, Wendy Groot,
Rob Heinsbroek, Luc Quadackers, Peter Steeman,
Elly Stroo Cloeck en Henk Vlaming.

BEELD

De Beeldredacteur, VrhI, Marja Brouwer

ABONNEMENTEN

NBA, Postbus 242, 2130 AE Hoofddorp,
telefoon 088-4960368, prijs € 100 per jaargang,
voor studerende € 50, losse nummers € 25,
prijzen inclusief btw.
Abonnementen kunnen op elk gewenst tijdstip
ingaan en lopen automatisch door, tenzij dertig
dagen voor de vervaldatum schriftelijk wordt
opgezegd. Adreswijziging mailen naar
boekhandel@nba.nl.

VORMGEVING

VrhI Content en Creatie
Alphen aan den Rijn, www.vrhI.nl

ADVERTENTIES

Elma Media BV, Postbus 18, 1720 AA
Broek op Langendijk
Contactpersoon: Rob Stavenuiter,
telefoon 0226-331638, e-mail r.stavenuiter@elma.nl

DRUKKERIJ

Senefelder Misset Doetinchem

© 2023 NBA

Niets uit deze uitgave mag worden gereproduceerd door
boekdruk, foto-offset, fotokopie, microfilm of welke andere
methode dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de
uitgever. Accountant bevat informatie en wenken, die met
de meeste zorgvuldigheid zijn samengesteld. NBA en de bij
deze uitgave betrokken redactie en medewerkers aanvaarden
geen aansprakelijkheid voor mogelijke gevolgen die zouden
kunnen voortvloeien uit het gebruik van de in deze uitgave
opgenomen informatie en wenken.

-
- 7 **Een aantrekkelijk beroep - Kris Douma**
-
- 8 **De kwestie**
Verhoging controlegrenzen, goede zaak?
-
- 10 **‘Never a dull moment’ voor de kwartiermakers**
Na drie jaar en zes maanden komt er een einde aan de opdracht van
de twee Kwartiermakers toekomst accountancysector, Chris Fontein en
Marlies de Vries. Hoe hebben ze die reis beleefd?
-
- 16 **Tuchtrecht**
De oester en de mossel
-
- 18 **Van twee kanten - Examenfraude - hoe komt dat nu?**
-
- 20 **Het vak**
Affected stakeholders: gebruikers van de jaarrekening nieuwe stijl
-
- 22 **Op de stoel: Kees Camfferman**
-
- 26 **‘Hoogste tijd voor een eigen register’**
Forensisch accountants krijgen een eigen register. Niet bij de NBA, maar bij
het NRGD; een wettelijk register dat toeziet op de kwaliteit van deskundigen
die over hun expertise getuigen in de rechtszaal. “Ingeschreven staan betekent
meer kwaliteit, bewezen ervaring.”
-
- 32 **In beeld: Aylin Beydemir**
-
- 35 **Betrokken en uitgesproken - tijd om die grote
broek aan te trekken - Wendy Groot**
-
- 36 **Belangenbehartiger in Europa**
In de reeks over instituties is het tijd voor Accountancy Europe, belangen-
behartiger van het accountantsberoep in Europa. Het is ook een inkijkje in de
Werdegang van president Mark Vaessen.
-
- 42 **Schoenmaker, leest - De antiquaar**
-
- 44 **FYI**
-
- 50 **Beëdigd**
-
- 52 **CSR: Nu begint het echte werk**
Vanaf 2024 moeten de grootste bedrijven voor het eerst voldoen aan de
Europese duurzaamheidsrichtlijn CSRD. Waar staat de maatschappij als het
gaat om duurzaamheid? En wat wordt er verwacht van accountants?
-
- 56 **Becijferd**
-
- 58 **Bronnen**
-
- 60 **NBA Nieuws**
-
- 70 **Een stipje in het geheel - Marc Schweppe**



Als **Audit professional** aan de slag bij Flynth?



Flynth groeit en heeft stevige ambities voor de auditpraktijk. We werken met ruim 240 professionals voor middelgrote en grote klanten in het mkb, het onderwijs en lokale overheden. In deze veelzijdige omgeving zijn we continu op zoek naar auditprofessionals. We dagen je uit om jezelf te ontwikkelen en ons te helpen groeien. Wil jij werken aan je loopbaan, netwerk, en persoonlijke ontwikkeling binnen een hecht team? Dan komen wij graag met je in contact.

Werken als auditprofessional bij Flynth

Flynth kent geen partnerstructuur, de eindverantwoordelijke externe accountants zijn in loondienst. Daardoor wordt de winst van Flynth geïnvesteerd in onze organisatie en in onze mensen. Dat maakt ons onderscheidend en draagt bij aan onze informele en collegiale cultuur, gericht op samenwerking.

Data-gedreven controleaanpak

Flynth investeert in innovatie. Onze controleaanpak is sterk data-gedreven ondersteunt door technologische innovaties op het gebied van onder andere audit automation. Hierdoor verbeteren we de kwaliteit van onze controles en maken we jouw werk als audit professional afwisselend en uitdagend.

Arbeidsvoorwaarden

Bij Flynth bieden we marktconforme arbeidsvoorwaarden waaronder een passend salaris, goede pensioenregeling en een incentive- en participatieregeling. Daarnaast stimuleren wij jou om jezelf blijvend te ontwikkelen door middel van opleidingen of het volgen van onze leiderschapsprogramma's. Jouw talent is ons uitgangspunt. We hechten veel waarde aan een goede werk- en privé balans wat ook blijkt uit flexibele werktijden en een goede thuiswerkregeling.

Wil je meer weten?

Bekijk jouw mogelijkheden en onze vacatures bij Audit op www.werkenbijflynth.nl.



Een aantrekkelijk beroep

KRIS DOUMA

Kris Douma is voorzitter van de NBA

Eind november verscheen de slotrapportage van de Kwartiermakers toekomst accountancysector. Over de voortgang van de verbetering in de sector zijn zij niet onverdeeld positief; de verandering is *te dun* en gaat *te langzaam*. Ik denk eerlijk gezegd dat veel accountants ook willen dat het sneller gaat; cultuurverandering, meer transparantie. Ik ben er van overtuigd dat de meeste mensen in onze sector intrinsiek gemotiveerd zijn om ons beroep verder te veranderen en verbeteren. Door te werken aan onafhankelijkheid en kwaliteit van de audit en betrouwbare jaarrekeningen in het mkb. Door gezonde scepsis, aandacht voor fraude en continuïteit en meer transparantie. Door te spreken over de rol van de interne of overheids-accountant of accountant in business bij het toevoegen van betrouwbaarheid aan informatie van organisaties. Door de handschoen op te pakken van nieuwe uitdagingen, zoals duurzaamheid (CSR) en risicomanagement (VOR). Ondertussen kijken we als sector welke positieve bijdrage we kunnen leveren om die verandering *te verdiepen en te versnellen*. Accountancy met 'impact'. Maar ik zeg er meteen bij: De negatieve prikkels zijn nog niet allemaal als sneeuw voor de zon verdwenen.

Ik ben niet zo naïef te denken dat het mogelijk is alle commerciële prikkels volledig op te ruimen. Hoewel het vak haar bestaansrecht

ontleent aan de bijdrage aan het publiek belang, blijft het een private onderneming. Met de 53 maatregelen uit 'In het Publiek Belang' zijn negatieve commerciële prikkels verminderd. Zijn verdere stappen nodig? Uit onderzoeken van de kwartiermakers blijkt dat ingrijpen in de structuur van de sector niet wenselijk is. De nadelen zijn groter dan de voordelen. Wellicht zijn andere stappen mogelijk, om te waarborgen dat variabele beloning uitsluitend afhankelijk is van factoren die gerelateerd zijn aan kwaliteit en prestaties van de controletoets.

Naast commerciële prikkels zijn er andere factoren die kwaliteitsbehoud en -verbetering onder druk zetten. Dat geldt zeker voor het tekort aan accountants en de hoge werkdruk. Met minder mensen voldoen aan steeds hogere verwachtingen, daar zitten grenzen aan. Op voorstel van de Commissie MKB kijken we naar invoering van een mkb-toets op nieuwe regelgeving van de NBA en lijkt het logisch ook nog eens met de stofkam door oude regelgeving te gaan. Kunnen we zorgen dat wet- en regelgeving zo duidelijk zijn dat handreikingen onnodig zijn? Kunnen we in overleg met de overheid snoeien in de buitensporige wildgroei en complexiteit van controleprotocollen in de semi-publieke sector? Het antwoord moet natuurlijk zijn: Ja, gaan we tenminste proberen: minder regeldruk, minder werkdruk, vergroten aantrekkelijk-

heid beroep, meer kwaliteit en meer werkplezier.

Uit ons cultuuronderzoek blijkt dat accountants meer maatschappelijke impact willen maken. Ook al zijn negatieve commerciële prikkels en werkdruk niet 1, 2, 3 opgelost, we gaan als sector verder om onze taak beter te vervullen: 'betrouwbaarheid toevoegen aan informatie van organisaties'. We willen een organisatiecultuur waarin samen kan worden geleerd, ook van fouten, en waarin dilemma's worden besproken. We vervolmaken de slag naar werken in teams, in mijn visie ook in de 'ondertekening'. We willen een bijdrage leveren aan het vertrouwen in het maatschappelijk verkeer, niet alleen op financiële informatie, maar ook op informatie rondom duurzaamheid en risicomanagement van organisaties. Het beroep moet zich blijven ontwikkelen in antwoord op maatschappelijke vragen. De slotrapportage van de kwartiermakers is een kritische aanmoediging voor de toekomst. We gaan de focus op negatieve prikkels zoetjes aan inruilen voor een positieve agenda. Ook in die toekomst zal niet alles altijd perfect zijn. Maar we gaan onverminderd door om als accountants impact te maken, te luisteren naar de maatschappelijke vragen en een positieve bijdrage te leveren aan het 'vertrouwen in het maatschappelijk verkeer'. Kortom: een aantrekkelijk beroep. ←



De Europese Commissie gaat de grensbedragen voor verplichte wettelijke jaarrekeningcontroles verhogen. Zowel accountants als ondernemers zijn positief. Bij veel bedrijven scheelt dat duizenden euro's aan kosten voor verplichte accountantscontrole. Ook betekent het minder druk op de accountantssector. Toch worden er ook wat kanttekeningen bij gemaakt.

TEKST MARC SCHWEPPE BEELD SHUTTERSTOCK

Verhoging controlegrenzen, goede zaak?

De Europese Commissie besloot op 17 oktober jl. om de grensbedragen voor verplichte wettelijke jaarrekeningcontroles te verhogen. Dat gebeurde na een consultatie en mede op initiatief van de NBA. De EC publiceerde een aanpassing van de oorspronkelijke richtlijn, die uit 2013 dateert. Sinds dat jaar zijn de grensbedragen voor wettelijke controles niet meer aangepast, hoewel de Europese Commissie de ruimte heeft om dat elke vijf jaar te doen.

Nu speelt de inflatie een rol: Als de maximale grensbedragen voor verplichte wettelijke jaarrekeningcontrole niet zouden meegroeien met de hoge inflatie van de afgelopen jaren, worden te veel mkb-bedrijven controleplichtig. Dat betekent een flinke lastenverzwaring. Daarom worden nu de groottecriteria met 25 procent verhoogd. "Gezien de opvallende inflatietrend in 2021 en 2022 is besloten tot een herziening van de monetaire groottecriteria voor het bepalen van de categorie van de ondernemingsgrootte, om zo rekening te houden met de impact van inflatie", zo motiveert de EC het besluit.

Consultatie

In aanloop naar dat besluit zette de NBA zich stevig in om de verhoging van de controlegrenzen bij de Nederlandse en Europese politiek onder de aandacht te brengen. De beroepsorganisatie kreeg eerder via de helpdesk over die controlegrenzen de nodige vragen binnen. Daarop nam

de NBA een formeel standpunt over het onderwerp in en vroeg bij de Tweede Kamer en in Europees verband aandacht voor de kwestie. Minister Kaag van Financiën agendeerde een en ander vervolgens in Brussel.



De Europese Commissie besloot daarna tot een snelle consultatieronde en kreeg in korte tijd 64 schriftelijke reacties binnen. Daaronder veel reacties uit Nederland; onder meer van de NBA en de SRA, van ondernemersorganisaties VNO-NCW en MKB-Nederland en vakbond FNV. Ook verschillende Nederlandse accountantskantoren reageerden zelf op de consultatie. De Europese Commissie was gevoelig voor de argumenten en ging door de bocht.

Goede zaak

Ook enkele media pakken de kwestie op. “Een aantal kleinere mkb-bedrijven is voorlopig verlost van de dreigende en prijzige accountantscontrole”, zo schrijft het FD. De krant citeert in haar artikel onder meer NBA-bestuurslid Steef Visser. Die noemt de verhoging “een goede zaak, want de afgelopen jaren is het hard gegaan met de inflatie”. Voor accountants is het volgens hem ook goed nieuws, want “op de markt voor accountants is schaarste”. Straks is er minder vaak een nieuw kantoor nodig om een onderneming te helpen met de verplichte controle.

Geert Dreschler, partner bij MKB Accountants uit Veenendaal, spreekt tegenover het FD van “mooi nieuws” en had naar eigen zeggen “de eerste juichende klant al aan de lijn”. Volgens hem zaten diverse mkb-ondernemers op aanpassing van de controlegrenzen te wachten en scheelt het voor bedrijven soms tienduizenden euro’s als ze geen verplichte accountantscontrole hoeven te ondergaan. In een toelichting op BNR Nieuwsradio denkt Dreschler dat het voor accountants in het mkb niet per se rustiger wordt, “want die kunnen hun relatie met de klant in stand houden, nu ze niet meer controleplichtig zijn”. Hij is niet bang dat kwaadwillende ondernemers gaan rommelen met de cijfers als ze niet controleplichtig zijn. “Ook de ondernemers die op de grens zitten hebben een accountant die de jaarrekening samenstelt en die kijkt naar zaken die er gebeuren. Dus die trend verwacht ik zeker niet.”

VNO-NCW en MKB Nederland zijn volgens het FD ook blij. De controlegrenzen zijn te lang niet geïndexeerd en dus moeten sommige ondernemingen nu nog een accountant inhuren, wat straks niet meer nodig is. Het vinden van een accountant is al moeilijk genoeg.

Inkoppertje?

Accountant Joris Joppe plaatst in zijn column op Accountant.nl toch ook enkele kanttekeningen bij de

‘Een aantal kleinere mkb-bedrijven is voorlopig verlost van de dreigende en prijzige accountantscontrole.’

verhoging van de controlegrenzen, al snapt hij het besluit van de Europese Commissie best. “Alhoewel de logica van het besluit onweerlegbaar is, staat het in schril contrast met de waarde die in het algemeen wordt gehecht aan het belang van accountants voor het maatschappelijk verkeer. Als het mijn business was, zou ik me zorgen maken.”

Als dataspecialist heeft Joppe wat vragen over de analyse die in aanloop naar het besluit is gemaakt. En de hogere grenzen voor de controleplicht “blijven nog steeds relatief domme criteria”, meent hij. “We kijken nog steeds niet naar het risicoprofiel van een onderneming of de belangen van stakeholders. Wellicht hadden we onszelf wat meer tijd moeten gunnen, zodat we criteria voor een wettelijke controle daadwerkelijk af hadden kunnen stemmen op de behoefte van het maatschappelijk verkeer. De druk is van de ketel, maar dit lijkt me toch een gemiste kans.”

Implementatie

De aangepaste Richtlijn 2013/34/EU moet in Europa nog wel even ‘voorgehangen’ worden bij de Europese Raad en het Europees Parlement. Die kunnen nog bezwaar maken. Ook kan de termijn met nog eens twee maanden worden verlengd, op initiatief van het Europees Parlement of de Raad. Helemaal definitief is de richtlijn dus nog niet. De wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen die nodig zijn om aan de nieuwe richtlijn te voldoen, moeten uiterlijk van toepassing zijn voor boekjaren die beginnen op of na 1 januari 2024. Om ondernemingen al eerder gebruik te laten maken van de bijgestelde drempelwaarden, mogen individuele lidstaten ondernemingen ook toestaan die bepalingen toe te passen voor boekjaren die beginnen op of na 1 januari 2023. De Nederlandse wetgever is nu aan zet om de aangepaste EC-richtlijn te implementeren. ←



‘Never a dull moment’ voor de kwartiermakers

Na drie jaar en zes maanden komt er een einde aan de opdracht van Chris Fonteijn en Marlies de Vries, de twee Kwartiermakers toekomst accountancysector. Hoe hebben ze die reis beleefd? “De urgentie en de reikwijdte van de opdracht is enorm. Je kunt niet zeggen: nu doe ik het even rustig aan.”

TEKST PETER STEEMAN BEELD CHRISTIAN KEIJSERS



‘Wat mij wel opvalt, is dat de sector zich moeilijk kan verplaatsen in de buitenwacht.’

Zes voortgangsrapportages brachten de beide kwartiermakers vanaf 2020 uit; rapportages waarin een keur aan onderwerpen de revue passeerde. Dat varieert van onderzoeken naar structuurmodellen, *audit quality indicators*, de kwaliteitsimpuls die *private equity* kan geven, tot de noodzaak om andere partijen duurzaamheidsrapportages te laten controleren. Enkele dagen voor de presentatie van de eindrapportage ogen de kwartiermakers ontspannen. Ze verheugen zich op het slotakkoord. De Vries: “We hebben er zo goed over nagedacht. Er met zoveel aandacht en precisie aan gewerkt dat ik ernaar uitkijk om het eindresultaat aan te bieden aan de minister en het debat erover te volgen.” Ook Fonteijn is blij met het resultaat en de opgedane ervaringen. Toch waren de afgelopen jaren inspannend. “Het ministerie van Financiën had een inschatting gemaakt van het aantal uren dat met de opdracht was gemoeid. Daar gingen we ruim overheen. Vooraf was de aanname dat het begin meer werk zou vergen dan het einde van het traject. Je moet onderzoeken begeleiden, onderzoekers selecteren en het hele proces uitdenken. Daarna gaat het vliegwiel draaien, was de gedachte. Dat bleek

absoluut onjuist. Dat is echt een les. De urgentie en de reikwijdte van de opdracht is enorm. Je kunt niet zeggen: Nu doe ik het even rustig aan.”

Loopgraven

De Vries vindt de vraag hoeveel tijd zo’n opdracht kost eigenlijk niet relevant. “Het is vooral een grote eer om dit te doen.” Ze wil wel uit de doeken doen hoe bewerkelijk de rol van kwartiermaker is. “Als lid van de Commissie toekomst accountancysector merkte ik al hoe dit werk je in beslag neemt. Je avonden en weekenden zijn er mee gevuld. Dat is niet erg. Aan de ene kant hadden we concrete opdrachten: de *audit quality indicators*, de structuurmodellen. Daar ging veel tijd inzitten. Tegelijkertijd hadden we een aanjagende en verbindende rol om de verschillende partijen met elkaar in gesprek te brengen. Dat gebeurde achter de schermen. Eén van de bevindingen van de Cta was dat er sprake was van een verstoorde relatie tussen de toezichthouder en de sector. Het lukte iedereen uit de loopgraven te krijgen, maar die noeste arbeid zie je niet terug in concrete producten.” Heeft de afgelopen periode, waarin ze intensief naar de sector keken, hun kijk op de accountant veranderd?

EXPERTGROEP

In april 2023 vroegen het ministerie van Financiën en de NBA samen aan een nieuwe Expertgroep om te adviseren over herijking van het beroepsprofiel van accountants en de accountantsopleiding.

Leden van de expertgroep zijn prof. dr. Leen Paape en prof. dr. Edith Hooge, secretaris is Margreeth Kloppenburg. De opdracht van de Expertgroep is uitgevoerd onder auspiciën van de Kwartiermakers toekomst accountancysector. Hun advies is door de kwartiermakers verwerkt in hun slotrapportage aan de minister van Financiën. Vaststelling van het beroepsprofiel van accountants is een verantwoordelijkheid van de NBA.



Fonteijn: “Het positieve beeld dat ik vooraf als buitenstaander van accountants had - integer, van goede wil - is intact gebleven. Wat mij wel opvalt, is dat de sector zich moeilijk kan verplaatsen in de buitenwacht. Waarom stelt die toezichthouder zich zo op? Wij doen al zo ons best.” De Vries: “Ik dacht dat ik de sector goed kende, helemaal na de periode dat ik lid van de Cta was. Als kwartiermaker hoor je toch weer diepere lagen aan. Hoe werkt het bijvoorbeeld bij kleinere mkb-accountantskantoren? Met een achtergrond als accountant bij een big four-kantoor heb je daar geen zicht op.”

Slimme zet

Het was een slimme zet om twee kwartiermakers aan te stellen, vindt Fonteijn. “Iemand die opgeleid is tot accountant en iemand vanuit de advocatuur en het toezicht. Ieder kijkt vanuit zijn eigen perspectief



TWEE KWARTIERMAKERS

Registeraccountant **Marlies de Vries** werkte eerder bij PwC, het laatst als senior manager. Daarna werd zij assistent-professor aan Nyenrode Business Universiteit, met als specialisatie cultuur, control en governance. In 2021 promoveerde zij op een onderzoek naar de ervaringen van jonge accountants. De Vries had ook zitting in de Commissie toekomst accountancysector (Cta).

Chris Fonteijn was eerder advocaat en partner bij NautaDutilh. Vervolgens werd hij achtereenvolgens voorzitter van de Onafhankelijke Post en Telecommunicatie Autoriteit (OPTA), voorzitter van de Nederlandse Mededingingsautoriteit (NMa) en voorzitter van de raad van bestuur van de Autoriteit Consument & Markt (ACM).

naar de sector. Het maakt het alleen niet vanzelfsprekend dat je een gezamenlijke mening vormt over complexe vraagstukken. Het had scheef kunnen lopen, maar er was vanaf het begin een klik. Als die er is wordt alles makkelijker. Je weet dat je er samen uit gaat komen. En door die verschillen vullen we elkaar goed aan. Marlies kent de sector van binnenuit. Niet alleen de cultuur, maar ook de werkwijze. Ze werkt planmatig, een belangrijke eigenschap bij zo'n omvangrijke opdracht. Ik ben jurist, taalgevoelig, kan goed verhoudingen binnen organisaties inschatten. Doordat ik van buiten kom, kijk ik met een zekere afstand naar de sector. Dat heb je nodig als je een langere tijd zo intensief met een project bezig bent."

De Vries: "Ik denk dat we vooral als een team kunnen werken, omdat we een aantal eigenschappen delen: doorzettingsvermogen en

enthousiasme voor wat we doen. Dat was een voorwaarde voor mij voor ik de opdracht aannam. Ik wilde eerst een gesprek met Chris, om te zien of we op dezelfde golflengte zitten. We zijn het niet altijd eens. Soms zie ik een oplossing, terwijl Chris daar nog over wil nadenken. Op een gegeven moment vond ik dat we meer aandacht moesten besteden aan educatie. Je hoorde steeds dat de opleiding overvol is en weinig ruimte biedt voor thema's als gedrag en dilemma's, maar een herijking van de beroepsopleiding maakte niet expliciet deel uit van onze opdracht. Dat was zo'n punt waarover we veel hebben gepraat. Wat onze rol daarbinnen zou moeten zijn. Je moet voorkomen dat je elkaar alleen maar probeert te overtuigen. Dan wordt het al snel drammen om je gelijk te krijgen. Het moet een inhoudelijke discussie zijn. Dat lukte steeds."

Gordijnen

De kwartiermakers hadden vaste momenten in de week waarop ze in de ochtend overleg hadden en hun afspraken planden. Om te voorkomen dat het beeld zou ontstaan dat ze zich alleen op grote kantoren concentreerden, voerden ze met kantoren in het hele land gesprekken. De Vries: "Corona hielp, daardoor konden we veel digitaal doen. Het laatste jaar deden we *roadshows* door het land, zodat je toch dat fysieke contact met mensen hebt. In de voortgangsrapportage namen we altijd de vrijheid om, naast een algemene update van wat we deden, een reflectie te geven. Wat hebben we dit halfjaar gezien en hoe biedt dat ons houvast? Er is zoveel gebeurd. Van corona, de opkomst van *private equity* tot examenfraude. Het was *never a dull moment*. Ik heb veel van deze opdracht opgestoken. Hoe hazen lopen en hoe je jezelf daarin positioneert. →



**‘Je moet
voorkomen dat
je elkaar alleen
maar probeert te
overtuigen.’**

OPDRACHT KWARTIERMAKERS

Marlies de Vries en Chris Fonteijn werden in april 2020 voor een periode van drieënhalve jaar benoemd als Kwartiermakers toekomst accountancysector, door toenmalig minister van Financiën Wopke Hoekstra.

Het kabinet kondigde daarbij, in navolging van de aanbevelingen van de Monitoring-commissie Accountancy (MCA) en de Commissie toekomst accountancysector (Cta), een pakket aan maatregelen voor de accountancysector aan, ter verhoging van de kwaliteit van de wettelijke accountantscontroles in het publiek belang. In een kabinetsreactie gaf de minister van Financiën aan hoe hij opvolging aan de aanbevelingen van de twee commissies wil geven, samen met de kwartiermakers. Deze moesten daarbij zowel de voortgang en de samenhang van alle uit de kabinetsreactie voortvloeiende maatregelen bevorderen en monitoren, als enkele specifieke taken uitvoeren. Zoals het opstellen van *audit quality indicators* en het doen van nader onderzoek naar verschillende structuurmodellen voor de sector. De voortgang van hun werkzaamheden is telkens gepubliceerd via hun eigen pagina op LinkedIn.

Dat je de rol als kwartiermaker los moet zien van je eigen persoon. Wat mij opviel is dat, ook al ben je beiden kwartiermaker, je als vrouw in bepaalde situaties toch anders wordt behandeld. Dan lees je in een opinieartikel 'Chris Fonteijn en de charmante Marlies de Vries'. Teleurstellend vond ik dat." Voor Fonteijn viel die leercurve anders uit. "Ik zit in een andere fase van mijn carrière. Dat maakt je beter gewapend tegen weerstand." Wat overheerst is de goede verstandhouding met accountants die ze ontmoeten. Moet je als kwartier-

maker mensen niet juist in de gordijnen jagen, om ze in beweging te krijgen? Fonteijn: "Als we dat hadden gewild, hadden we het wel gedaan. Hier diende dat geen doel. We hebben geen macht. We kunnen onze opdracht alleen uitvoeren als we onafhankelijk zijn. Dat werd door iedereen gerespecteerd. Mensen gingen heel constructief het gesprek met ons aan. Dat merk je aan de toon en de houding. Er was geen afwachtende houding. In de verschuiving van het toezicht op accountants naar de AFM werden we als kwartiermakers meegenomen. Dat was een

ingewikkelde operatie voor zowel de AFM, als de SRA en de NBA. De partijen bewandelden zelf de weg die naar die nieuwe rolverdeling voerde, maar ze wilden weten wat we vonden van de taak die ze oppakten. Een aangename verrassing waren de ontmoetingen met jonge accountants. Dat is een hele diverse groep mensen die veel energie creëert. Blijf alsjeblieft zo, zou ik ze willen vragen."

Dilemma

De Vries: "Gesprekspartners vroegen verschillende malen of we niet langer wilden aanblijven als kwartiermaker. Bijvoorbeeld na de val van het kabinet, om zo druk op het dossier te houden zolang er nog geen nieuwe Tweede Kamer is. We hebben dat uiteindelijk niet gedaan. We hebben hele bevlogen en betrokken mensen ontmoet. Accountants die met liefde voor het vak en vanuit een eigen motivatie met aanbevelingen van de AFM aan de slag gingen. Dat is ook een dilemma. De slotrapportage vraagt om een eindoordeel dat over het grote geheel gaat, maar je wilt dat het ook recht doet aan alle individuen die je heb gesproken." ←

AANBEVELINGEN EN AANMOEDIGINGEN

De Kwartiermakers toekomst accountancysector overhandigden hun slotrapportage 'Druk en tegendruk' op 21 november 2023 in Den Haag aan demissionair minister Kaag van Financiën. Het rapport biedt een reeks 'aanbevelingen en aanmoedigingen' voor het accountantsberoep.

Belangrijkste conclusie: Het accountantsberoep heeft de afgelopen jaren onvoldoende voortgang geboekt om gezag en vertrouwen te herwinnen. De sector is traag en risicomijdend, moet meer veranderingsbereid zijn en het zelfreinigend vermogen vergroten. De slotrapportage schetst een sector die onder druk staat, vanuit de gecontroleerde onderneming, commerciële druk, tijdsdruk en een groeiend takenpakket. Dat vereist tegendruk van accountants en hun organisaties.

Een onafhankelijke houding en professioneel-kritische instelling is essentieel. De sterke druk op de output binnen accountantsorganisaties nodigt uit tot het "afsnijden van bochten". Het beroep moet meer experimenteren op het gebied van innovatie, fraude en continuïteit. De invoering van kwaliteitsindicatoren (*audit quality indicators*) is belangrijk.

Uit onderzoeken naar *joint audit*, intermediair en structurele splitsing blijkt dat ingrijpen in de structuur van de sector nu niet wenselijk is. Maar de kwartiermakers houden de route naar operationele splitsing open als mogelijke ingreep in de sector. Ze pleiten wel voor meer en beter toezicht. Zo moet de AFM "goed gefinancierd en bewapend blijven" om het beroep scherp te houden. Meer onafhankelijkheid en "afdoende financiering" van de NBA is wenselijk.

De kwartiermakers omarmen de adviezen van de Expertgroep over het beroepsprofiel en de herinrichting van onderwijs en permanente educatie en vragen de sector om daarmee vaart te maken. Verankering in de Wet toekomst accountancysector is een belangrijke stap in de uitvoering van de aangekondigde maatregelen. De kwartiermakers roepen de politiek op zoveel mogelijk vaart te maken met het wetsvoorstel en om druk op de sector te houden.



De oester en de mossel

Een oester en een mossel dobberen naast elkaar in zilt water. Vraagt de mossel: "Mag ik jouw parel zien?" Waarop de oester zegt: "..."

De accountant is een oester: zachte inborst, harde buitenkant en gesloten. Voor zover de accountant niet van nature zwijgt, schrijven de wet en de VGBA geheimhouding voor. De vraag is of de accountant transparanter kan zijn als deze in het publiek belang om een toelichting wordt gevraagd.

De antwoorden worden verkend in de discussienotitie *Geheimhouding ontrafeld*, die onlangs in consultatie ging. Eén van de conclusies daarin is dat de wet- en regelgeving de accountant een zekere interpretatieruimte geeft bij het bepalen wat vertrouwelijk is. Aanbevolen wordt dat de accountant hierbij het publiek belang bij transparantie laat meewegen. De notitie levert hiervoor een model.

Toestemming

De notitie bevat een bijlage met de kern van 66 tuchtrecht-uitspraken over vertrouwelijkheid en geheimhouding. De uitspraken gaan vrijwel uitsluitend over de mkb-praktijk en zijn daarom niet erg bruikbaar voor beleggers en parlementaire, provinciale of gemeentelijke feitenonderzoekscommissies die meer van de accountant willen horen.

De tuchtrechter tilt zwaar aan geheimhouding. Volgens de regels en het tuchtrecht kan de accountant de vertrouwelijkheid alleen maar doorbreken op basis van:

- een wettelijke verplichting (zoals de Wwft-meldplicht of het corrigeren van onjuiste, onvolledige of misleidende informatie);
- een wettelijke spreekbevoegdheid (zoals de Wet op parlementaire enquête);
- een gerechtelijke procedure (de waarheidsvinding door de civiele rechter niet belemmeren; zich toetsbaar opstellen bij de tuchtrechter);
- toestemming van de klant c.q. gecontroleerde.

Accountants laten het nogal eens aankomen op een uitspraak van de (tucht)rechter. De wet en de VGBA bakenen namelijk niet duidelijk af welke informatie wel en niet

'Het komt de accountant soms wel goed uit om zich achter geheimhouding te verschuilen.'

vertrouwelijk is. Ook wil de accountant graag duidelijkheid of deze de geheimhouding mag doorbreken. Al komt het de accountant soms ook wel goed uit om zich achter geheimhouding te verschuilen, als de kwaliteit van de controle ter discussie staat.

De tuchtrechtspraak werpt meer licht op de grenzen van vertrouwelijkheid en geheimhouding. Bij drie recente uitspraken gaat het om de toestemming van de klant, meldplichten en de verplichting mee te werken aan beoordeling van de beroepsuitoefening door de tuchtrechter.

Informeel verzoek

Een accountant-administratieconsulent wordt in 2009 ingeschakeld om de (fiscaal-)administratieve puinhoop bij een octrooigemachtigde op te ruimen. De klant kampt met achterstallige betalingen en bakkeleit met de Belastingdienst over diverse posten in de conceptjaarrekening 2002. Als de klantrelatie vertroebelt, stopt de accountant ermee. Twee jaar later verstrekt de accountant de conceptjaarrekening 2002 nogmaals na een informeel verzoek van een belastinginspecteur (zonder erbij te zeggen dat het een concept is). In het concept staat onder meer informatie



**College van Beroep voor het bedrijfsleven
20/469 en 20/470**

Maatregel: waarschuwing
ECLI:NL:CBB:2023:495

Accountantskamer 23/516 Wtra AK

Maatregel: geen
ECLI:NL:TACAKN:2023:51

Accountantskamer 22/2138 Wtra AK

Maatregel: waarschuwing
ECLI:NL:TACAKN:2023:50

over de pensioenvoorziening van de klant. De Belastingdienst gebruikt die informatie vervolgens in een fiscale procedure.

De klant klaagt er terecht over dat de accountant de geheimhoudingsplicht heeft geschonden. De accountant kon er niet van uitgaan dat de Belastingdienst de gevraagde informatie al kende en had de octrooigemachtigde om toestemming moeten vragen. Als de accountant dat vanwege de vertroebelde verhoudingen niet wilde of kon, dan had hij de Belastingdienst moeten doorverwijzen naar de voormalige klant. Ook had hij de fiscus kunnen vragen een formeel verzoek te doen op grond van de Algemene Wet Rijksbelastingen. In dat geval was er een wettelijke verplichting geweest om de vertrouwelijkheid te doorbreken. (20/469 en 20/470)

Melding

De wettelijke plicht om ongebruikelijke transacties te melden, schiet een gat in de vertrouwelijkheid van de informatie die de accountant tijdens de werkzaamheden opdoet over de klant. Of een accountantskantoor een melding doet bij de FIU is echter vertrouwelijk. De Wwft verbiedt *tipping off*. De Accountantskamer bevestigde dit

onlangs weer eens, in de zaak van een ex-boekhouder die klaagde over een samensteller die onoorbare transacties door de vingers zou hebben gezien.

De samensteller en het kantoor onderzochten de bewering van de ex-boekhouder echter degelijk, maar stelden vast dat er niets vreemds aan de hand was en een melding op basis van de NV NOCLAR dus niet nodig. De accountant hoeft een NOCLAR-melding niet geheim te houden voor derden, althans niet in een tuchtprocedure. Een vraag over een eventuele melding van ongebruikelijke transacties bij de FIU hoeft de accountant niet te beantwoorden. (23/516 Wtra AK)

Toetsbaar

In een tuchtrechtelijk dispuut over onderzoeken naar accountantsverklaringen bij NOW-aanvragen zijn de termen vertrouwelijkheid en geheimhouding niet gevallen. Toch ging het daar óók over. Het hoofd van de Auditdienst Rijk wilde de namen niet prijsgeven van de accountant die verantwoordelijk was voor het rapport van bevindingen (met oordelen) over de toereikendheid van de onderbouwing van de onderzochte verklaringen.

De bevindingen en oordelen waren openbaar, maar het hoofd wilde zijn werknemer uit de wind houden. De Accountantskamer hekelt die houding, omdat daarmee de gang naar de tuchtrechter wordt beperkt. Nu kon een V&A-accountant alleen een klacht indienen tegen het ADR-hoofd, die ook accountant is. Die klacht is grotendeels ongegrond verklaard, omdat het hoofd te weinig bemoeienis had met de handen. In zijn verweerschrift gaf de ADR-chef overigens alsnog de naam prijs van de accountant die het rapport van bevindingen (en oordelen) opstelde. (22/2138 Wtra AK)

Mossel

Moet de oester wat meer een mossel worden en zich bij publieke verhitte openen? Niet zonder meer. In veel gevallen moet het maatschappelijk verkeer daarom hopen dat er een parel in de oesterschelp verborgen zit. ←

VAN TWEE KANTEN

DE EXAMENFRAUDE DOOR ACCOUNTANTS IS ALS EEN 'VEENBRAND' VOOR DE SECTOR. DE MENING VAN MARJAN HEEMSKERK EN JAN BOUWENS OVER OORZAKEN EN MOGELIJKE OPLOSSINGEN.

Examenfraude - hoe komt dat nu?

TEKST MARJAN HEEMSKERK BEELD SHUTTERSTOCK

De onlangs geconstateerde examenfraudes bij verschillende accountantskantoren blijft ons bezighouden. Ook een eerdere column van mijn hand leverde veel reacties op. Natuurlijk zijn we het er allemaal over eens dat dit niet had mogen gebeuren. "Schandalig" en "om je te schamen". Waarover we het nog niet eens zijn, is wat nu te doen. Als we als beroepsgroep niet snel iets van actie laten zien, zal de buitenwereld wel komen met maatregelen, zoals een van de reacties terecht stelde.

Maatregelen die worden besproken zijn bijvoorbeeld strenger toezicht op examens. Het minder fraudegevoelig maken van de examens. En het belang om de accountants-eed nogmaals onder de aandacht brengen bij de accountants. Want accountants zouden intrinsiek gemotiveerd moeten zijn om dit niet te laten gebeuren.

Voordat we halsoverkop allemaal nieuwe, strengere maatregelen gaan implementeren, zou ik willen voorstellen dat er ook eens goed wordt gekeken naar de redenen van deze examenfraudes. Anders wordt het weer gewoon 'pleisters plakken'.

Waarom frauderen accountants? Volgens mij ligt dat aan twee belangrijke zaken. Allereerst de bekende tijdsdruk en het personeelstekort in de sector. Je ervaart druk als accountant, door veeleisende klanten, teams die werken volgens een onhaalbare planning, dossiereisen die alleen maar oplopen. De intrinsieke motivatie om na zo'n dag nog een training te volgen, is dan niet al te hoog.

Dan komen we bij de tweede reden voor frauderende accountants, die daarmee sterk samenhangt: de toegevoegde waarde. Als accountants de toegevoegde waarde van die grote hoeveelheid verplichte trainingen en cursussen zien, zijn ze ook gemotiveerder om deze te volgen.

Dat laatste wordt ook onderschreven door de reacties van accountants die in de dagelijkse praktijk werkzaam zijn. Er kwamen veel berichten bij me binnen over 'saaiere cursussen', die 'niets nieuws te bieden hadden' en 'op een ouderwetse manier werden getoetst'. Juist die accountants,



die gewoon werken in de praktijk, zouden we daar niet eens naar luisteren?

Ik hoop dan ook dat de accountantsorganisaties, maar ook zeker de toezichthoudende organisaties, goed kijken naar de redenen van deze fraudes. Voordat er weer een nieuwe checklist komt. Of strenger toezicht. Of hardere maatregelen. Kijk naar de oorzaken van de fraude en pak dat aan. Komen er dan nieuwe trainingen of cursussen: Pak het eens wat creatiever aan. Er zijn zoveel meer methodes beschikbaar om te toetsen of mensen iets begrepen hebben. Ga eens in overleg met een onderwijskundige. Als een dergelijke inhoud echt zo belangrijk wordt gevonden, zorg dan dat de teams samenkomen op kantoor om die cursus te volgen. Plak er meteen een teambespreking of teambuildingactiviteit aan vast. Zo creëer je toegevoegde waarde.

Registeraccountant **MARJAN HEEMSKERK** blogt en vlogt als *The Happy Financial* over financiën en bespreekt thema's voor ondernemers in het mkb. Eerder werkte ze bij PwC, BDO en Witlox Van den Boomen.

Uitbesteding van toetsingen kan helpen

TEKST JAN BOUWENS

Tijdens de discussie rondom de examenfraude moest ik denken aan een collega-student tijdens mijn opleiding tot leraar. Hij kon de opleiding niet aan en smeekte me hem te laten afkijken. Ik heb toen mijn leraar gevraagd of ik van plaats mocht veranderen. De betrokken student heeft uiteindelijk de opleiding volbracht, maar viel vervolgens totaal door de mand toen hij leraar werd. Dat gebeurt de (meeste) accountants niet, omdat ze zich al hebben bewezen, ook al gaan ze in de fout bij het verplichte examen.

De discussie die de afgelopen tijd ontsproot op onze website had al gauw de zere plek geïdentificeerd: De cultuur zou niet op orde zijn. Nu kan ik natuurlijk niet uitsluiten dat er sprake is van een cultuurprobleem. De vraag is of de geconstateerde fraudes indicatief zijn voor systematisch fout gedrag van accountants (cultuurprobleem), of van een enkele fout die verder zonder consequenties is voor de rest van het handelen van de accountant. Bevestiging van dat eerste zou heel grote consequenties hebben en kan niet

worden goedgepraat. Laten we hopen dat het eerste dus onwaar is. Als het het tweede betreft, dan kunnen we niet rustig gaan slapen, maar kunnen we ons beperken tot aanpassingen in de examinering.

Een examen wordt een lachertje als je alle poorten opent voor uitwisseling, dat weten we al honderden jaren. Nog altijd fout van de deelnemers, maar men vraagt wel om problemen. Het examen is kennelijk onprofessioneel georganiseerd. Er hangt heel veel van af (wel of niet mogen tekenen), de vragen zijn (ook volgens een getuige in een artikel in het FD) vaak zeer moeilijk te beantwoorden en het 'afkijken' wordt kennelijk kinderlijk eenvoudig gemaakt. Opnieuw: Fout van de afkijkers, maar in mijn ogen onprofessioneel van de organisatoren. Het examen staat dus wijd open voor fraude. Dat doet elke middelbare school beter!

Nu kan men natuurlijk overgaan tot formatieve toetsing, waarin de examinandus de voortgang zelf kan meten. Maar ik zou toch sterk aanbevelen summatieve toetsen te handhaven, van inhoud die wordt geschraagd door een zeer gedegen cursus. Terug dus naar het oude PE-systeem, maar nu met formele toetsing!

Examen kan ook op afstand. Ik maak gebruik van *take-home* examens (met toezicht) en zorg ervoor dat het zoveel werk is dat je je werk niet af krijgt als je derden zou raadplegen. Verder maak ik voor de zekerheid verdeling van de vragen onder verschillende studenten zinloos, omdat ik ervoor zorg dat de antwoorden op elkaar voortbouwen.

Uitbesteding van onderwijstaken aan instituten die op onderwijs en examinering zijn ingericht, ligt hier voor de hand! ←

JAN BOUWENS is hoogleraar accounting Universiteit van Amsterdam, research fellow Cambridge University en managing director van de Foundation for Audit Research (FAR).



We staan mogelijk aan de vooravond van een grote systeemverandering in de inrichting van de jaarrekening. Dat komt vooral door de introductie van een nieuwe gebruikersgroep in de Europese duurzaamheidsrichtlijn CSRD.

TEKST RALPH TER HOEVEN BEELD SHUTTERSTOCK

Affected stakeholders: gebruikers van de jaarrekening nieuwe stijl

De Wet op de jaarrekening (1972) was destijds een majeure wijziging in de codificatie van jaarrekeningvoorschriften. Maar we staan aan de vooravond van een mogelijk nog grotere systeemverandering in de inrichting van de jaarrekening. Dat is vooral het gevolg van de introductie in de Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) van een nieuwe gebruikersgroep: de getroffen (*affected*) stakeholders. Deze groep zal grote impact hebben op de jaarrekening, als daarin volgens de CSRD een duurzaamheidsverslag moet worden opgenomen. Het woord *impact* heeft in dit kader een bijzondere betekenis.

Affected stakeholders

Zowel in de overwegingen van de richtlijn CSRD als in duurzaamheidsstandaard ESRS 1 worden de *affected stakeholders* expliciet omschreven. Het zijn personen of groepen van personen wier belangen - positief of negatief - (kunnen) worden beïnvloed door activiteiten van een onderneming en haar directe en indirecte zakelijke relaties binnen haar waardeketen. Daaronder vallen ook *affected communities*, zoals gemeenschappen die in de buurt leven van de ondernemingsactiviteiten of daarvan invloed ondervinden, omdat ze bijvoorbeeld stroomafwaarts aan een rivier wonen. Denk verder aan kwetsbare groepen, NGO's, milieuorganisaties en individuele burgers. Deze groep moet nadrukkelijk worden onderscheiden van de *gewone* gebruikers van duurzaamheidsverslagen; beleggers, potentiële beleggers, crediteuren en overige gebruikers, waaronder werknemers, die belang hebben bij het financiële wel en wee van de onderneming en daarvoor het jaarverslag willen gebruiken. Deze groep wordt centraal gesteld in de huidige *frameworks* voor financiële verslag-

geving. Uiteraard kunnen gebruikers ook onderdeel zijn van beide groepen. Denk aan een werknemer die in de buurt woont van een fabriek waarin hij werkt.

Nut van gebruikers staat voorop

De *affected stakeholders* worden vervolgens wel degelijk geselecteerd als gebruikersgroep voor het duurzaamheidsverslag. Want hoewel ze het verslag waarschijnlijk niet zullen lezen, worden ze wel beïnvloed door de onderneming. Dat rechtvaardigt dat het duurzaamheidsverslag ook voor deze groep nut moet hebben. Het zijn, zoals de CSRD zegt, de uiteindelijk *begunstigden* van het duurzaamheidsverslag. Zie hier de oorsprong van het dubbele materialiteitsbeginsel.

We gaan nu een materialiteitsanalyse toepassen op de impact van de onderneming op deze groep stakeholders, maar passen ook een financiële materialiteitsanalyse toe van de impact van ESG-factoren op de onderneming zelf. Het komt erop neer dat het duurzaamheidsverslag, als onderdeel van de jaarrekening, nuttig moet zijn voor het nemen van beslissingen van beide gebruikersgroepen.

Impactmaterialiteit

Dit betekent dat een nieuwe primaire doelgroep moet worden onderkend en dat moet worden geanalyseerd welke onderwerpen voor die doelgroep materieel zijn. Onderwerpen die dus redelijkerwijs hun oordeelsvorming kunnen beïnvloeden. Het spreekt voor zich dat dat in het ESG-domein een waaier van onderwerpen kan betreffen. Die waaier zien we nadrukkelijk in de twaalf ESRS's, die bij elkaar meer dan duizend datapunten bevatten. Een kritische materialiteitsanalyse ter voorkoming van *information*

overload is dus op zijn plek. Maar bedenk dat het dus niet alleen gaat om het domein van de rapporterende entiteit zelf, maar dat ook nadrukkelijk moet worden gekeken naar de gehele waardeketen (van katoenplantaadje tot het product in het schap).

Wie wordt in de waardeketen door de ondernemingsactiviteiten beïnvloed en welke van de meer dan duizend potentiële informatie-elementen zijn materieel genoeg om daarover in het verslag te rapporteren? Dan gaat het niet alleen over impact op korte termijn (minder dan een jaar) maar ook op de middellange termijn (één tot vijf jaar) en de lange termijn (meer dan tien jaar). Als je zo'n lange termijn gebruikt, dan zou het kunnen dat een impactfactor (water/ grondstoffengebruik/opwarming) ook financieel materieel wordt. Bijvoorbeeld door het optreden van schaarste of zeespiegelstijging. En dat betekent dat ook dit aspect moet worden opgenomen in het duurzaamheidsverslag.

Gevolgen

Er is dus een waaier van toe te lichten onderwerpen, waarbij we de grenzen van de entiteit voorbij gaan door de gehele leverings- en distributieketen mee te nemen en we analyseren scenario's in verschillende tijdsdimensies. Dit is een materialiteitsanalyse die veel en veel meer vergt dan de gebruikelijke drempels die we bepalen voor financiële materialiteit.

Het bepalen van de *impactmaterialiteit* zal moeten beginnen met de analyse: *Wie zijn eigenlijk onze affected stakeholders*

‘Bedenk dat het niet alleen gaat om de rapporterende entiteit zelf, maar dat ook nadrukkelijk moet worden gekeken naar de gehele waardeketen.’

en kunnen we een onderscheid maken in de belangrijkste deelgroepen? Hoe komen we met deze groepen in contact en hoe bepalen we wat deze groepen echt belangrijk vinden? En hoe richten we verder het governance-proces in (dus ook het betrekken van de leidinggevende organen in de dialoog met de stakeholders), om de analyse af te ronden en te bepalen wat wel en niet materieel wordt geacht. Volgens ESRS 2 moet dit *stakeholder engagement proces* worden toegelicht.

Jaarrekening nieuwe stijl

De EU kiest met deze aanpak van verplichte dubbele materialiteitsanalyse, gebaseerd op een dubbele gebruikersgroep en dito materialiteit, voor een rigoreuze verandering van de materialiteitsanalyse. Nadrukkelijk ingegeven door het besluit de affected stakeholders als primaire groep gebruikers te benoemen.

Het duurzaamheidsverslag moet duidelijk onderscheidend in het bestuursverslag worden opgenomen. En het wordt apart onderworpen aan accountantscontrole, in eerste instantie met beperkte zekerheid. De accountant zal dus in de verklaring het volgende moeten meenemen: Een bestuursverslag als onderdeel van de overige informatie dat geen materiële onjuistheden mag bevatten; een duidelijk onderscheiden duurzaamheidsverslag waarover een beperkte mate van zekerheid en de jaarrekening waarover een redelijke mate van zekerheid moet worden gegeven. Met de voorbereiding van deze jaarrekening nieuwe stijl kan niet vroeg genoeg worden begonnen. ←



‘We moeten ons
misschien minder
druk maken over
de details, het
houdt een keer
op met al die
complexiteit.’



KEES CAMFFERMAN

Hoogleraar Kees Camfferman schreef samen met Luc Quadackers een boek over de geschiedenis van het Nederlandse accountantsberoep in de periode 1960-1995. "Ik vind het leuk om te weten waar dingen vandaan komen."

TEKST MARC SCHWEPPE BEELD MICHEL TER WOLBEEK

Waarom schrijft een hoogleraar verslaggeving een boek over de historie van het

accountantsberoep?

"Ik had altijd al belangstelling voor geschiedenis in het algemeen, ik vind het leuk om te weten waar dingen vandaan komen. Omdat ik al had geschreven over externe verslaggeving in historisch perspectief, kwam de vraag op of ik ook iets wilde doen met de geschiedenis van het accountantsberoep. Het vinden van de juiste vorm van dit project duurde even, maar er is nu dit boek, geschreven samen met Luc Quadackers. Het is een uitstapje, niet mijn kernactiviteit."

Het boek gaat over de periode 1960-1995. Wat maakt dat zo'n belangrijke periode voor het accountantsberoep?

"Ik noem het een 'scharnierperiode'; alle grote thema's die nu spelen zijn toen opgekomen: schaalvergroting, internationalisering, strengere regelgeving, commercialisering, verbreding van de dienstverlening. Het beroep werd een stuk complexer, net als het veld waarin de accountant opereert. Accountants kregen voor het eerst serieuze kritiek, er werd gesproken van de 'ontsokkeling' van de accountant. Het ontzag voor de deskundigheid van accountants nam af. Tegelijk bouwden accountants als het ware een nieuwe

sokkel voor zichzelf, in de vorm van succesvolle, internationale bedrijven waar je veel geld kon verdienen."

Juist in de jaren na 1995 gingen de ontwikkelingen snel, vooral sinds de Enron-affaire van 2001. Jeuken je handen al voor een vervolg?

"Zelf solliciteer ik daar niet per se naar; het zou boeiend zijn, maar dat geldt ook voor mijn eigenlijke vakgebied. Op dit moment ben ik vooral blij dat ik met dit boek klaar ben. Maar ik vind wel dat er een vervolg moet komen, bijvoorbeeld over de periode tot en met 2030. Dan weten we hoe het beroep verder gaat, de effecten van de kwartiermakers zijn dan wel duidelijk. Met dat schrijven kunnen we nu al voorzichtig beginnen."

Wat zijn je eigen verwachtingen voor de toekomst van het accountantsberoep, met name als het gaat om verslaggeving?

"De toekomst voorspellen kan ik niet, maar een mogelijk scenario is 'meer van hetzelfde': nog dikkere verslagen, nog meer regelgeving. En dat niet alleen voor financiële, maar ook voor duurzaamheidsverslaggeving. Een alternatief scenario is dat we meer gaan nadenken over wat we verwachten van verslaggeving: Wat is echt belangrijk en waar kan het wel een tandje minder? Wat moet exact worden geregeld en waar kunnen we het meer open laten? We moeten

ons misschien minder druk maken over de details, het houdt een keer op met al die complexiteit. We hebben allemaal wel het gevoel dat het simpeler moet kunnen. Maar dat vraagt ook om een toezichhouder die daarmee kan werken."

Ooit stelde je een canon samen over het Nederlandse accountantsberoep. Hoe staat het daar mee?

"Die canon zit nog steeds in mijn computer, daar moet eens een mooie website van worden gemaakt, bijvoorbeeld voor gebruik in het onderwijs. Ik had 25 vensters bedacht: over Pacioli, de Pincoffs-affaire, het ontstaan van de beroepsorganisatie, de eerste vrouwelijke accountant. Het laatste venster ging over het accountantsdebat, misschien is dat de reden dat die canon nog niet klaar is."

Wat doet Kees Camfferman als hij niet werkt?

"Ik lees af en toe over geschiedenis en besteedt naast mijn gezin ook veel tijd aan de kerk, ik ben ouderling in de Protestantse Gemeente Amstelveen-Buitenveldert. En ik houd van talen, ik leer Chinees, Grieks en de basis van Indonesisch. We hebben aan de VU veel internationale studenten, ik kan af en toe een student verrassen door in algemeen beschaafd Chinees de term voor *fair value* te gebruiken." ←

CV

Prof. dr. Kees Camfferman (1966) is registeraccountant en hoogleraar financial accounting aan de School of Business and Economics van de Vrije Universiteit Amsterdam. Hij is ook lid van de Raad voor de Jaarverslaggeving (RJ). Camfferman woont in Aalsmeer, is gehuwd en heeft drie kinderen.

VASTE ACTIVA MODULE TWINFIELD

ALS ACCOUNTANT COMPLEET EN ONLINE DE ACTIVA VAN JE KLANT BIJHOUDEN

Als accountantskantoor voor je klanten in de agrarische sector de cijfers op diens facturen zo naar de boekhouding laten doorlopen. Met factuurverwerkingsprogramma Basecone en boekhoudpakket Twinfield, beide van Wolters Kluwer, kan het. Nieuw zijn een module om budgetten te maken, het automatisch verzorgen van de btw-aangifte in een gebroken boekjaar en een manier om UBL-factuurinformatie automatisch op de juiste plaats te krijgen.



Jerry Wehrmeijer

“Daarmee zijn we nog meer specifiek voor de agrarische sector geworden”, zegt Jerry Wehrmeijer, productmanager bij Twinfield. “Dat is belangrijk, want het verzorgen van de boekhouding voor agrariërs is net even anders dan anders. Onderscheidend daarbij is dat we de factuurverwerking in Basecone van de vele leveranciers van agrariërs kunnen koppelen aan de boekhouding in Twinfield. Dat levert een realtime inzicht op in hoe het ervoor staat met het agrarische bedrijf. Dat gaat verder dan banksaldo en omzet, maar gaat bijvoorbeeld ook over de gemiddelde kosten of analyses van gewas- en veesoorten. De accountant kan hiermee zijn of haar klanten in de agrarische sector beter ondersteunen. Zodat zij zich kunnen concentreren op hun boerenbedrijf, maar wel inzicht hebben in hoe het ervoor staat. In een branche die gevoelig is voor kostprijzen en opbrengsten is het een must om tijdig te weten waar je staat.”

NAADLOZE AANSLUITING

De combinatie van Twinfield en Basecone richt zich specifiek op agro. Stefan Huijzer, product-manager bij Basecone. "Wij hebben een agromodule die naadloos aansluit op Twinfield. Daarmee hebben we diverse extra velden beschikbaar voor het verwerken van gegevens over aantallen, gewichten en vennootcodes. Daarnaast hebben we een integratie met EDI waardoor bijvoorbeeld in- en verkoopfacturen direct doorstromen naar de juiste velden in het boekhoudpakket. Als accountantskantoor kun je, net als de agrariër zelf, realtime zien hoe het bedrijf ervoor staat wat betreft kosten en opbrengsten. Dat levert efficiëntie en overzicht op. Dat in tegenstelling tot papieren facturen die je moet invoeren. Dat invoeren is foutgevoelig en duurt lang."

Bijzonder is ook de activamodule van Twinfield. Wehrmeijer: "Daarmee kun je vanuit verschillende regimes cijfers rapporteren. Deze zijn bruikbaar voor fiscale, bedrijfs-economische en commerciële doeleinden. Het komt vaak voor in de agrarische sector dat activa gesplitst wordt of samengevoegd moet worden. Bijvoorbeeld als de vader een stap terugdoet, maar nog wel eigenaar blijft van onderdelen van het bedrijf. Denk bij activa aan landerijen, machines, vee en stallen, maar ook aan zonnepanelen of warmtepompen. Op van de factuur kun je een afschrijvingsregime vaststellen. Dat kan heel handig met deze module die geen ander boekhoudpakket heeft." Ook de rekening-courant module is een uitkomst. "Als een agrarisch bedrijf uit meerdere entiteiten bestaat kunnen leveringen, gedeelde kosten en onderlinge vorderingen direct in de rekening-courant van

de entiteiten geboekt worden. Hiermee bespaar je veel tijd en de onderlinge rekeningen-courant sluiten altijd aan. Zo kloppen de administraties van de entiteiten altijd en is de foutmarge nul."

DASHBOARDS MAKEN

Wie goede broninformatie in zijn of haar boekhouding heeft, kan vervolgens dashboards maken. Bijvoorbeeld met Power BI. Wehrmeijer: "Je kunt daarbij op basis van de broninformatie die vanuit de inkoop- en verkoopfacturen is ingestroomd in ons boekhoudpakket, grafische overzichten maken. Bijvoorbeeld dwarsdoorsnedes op basis van vee- of gewassoort. Je boekhouding is zo een rijke databron. Het is daarbij handig dat Twinfield eenvoudig is te koppelen met diverse programma's."

Dan de nieuwe ontwikkelingen. Bij Twinfield lopen er twee pilots die rond februari uitmonden in aanvullingen op de agromodule. Wehrmeijer: "Met de eerste aanvulling kun je een begroting opstellen op basis van financiële en niet-financiële gegevens. Om een voorbeeld te geven: als ik een omzet van zestigduizend euro op melk wil realiseren, hoeveel stikstofrechten moet ik dan bijkopen om dat te kunnen doen? De accountant kan zo'n begroting ook goed in de gaten houden en daarop adviseren. Hoe verloopt de werkelijkheid versus het budget?" Als tweede noemt Wehrmeijer een uitbreiding op de btw-aangifte. "Tot nu toe kon je nog niet automatisch een btw-aangifte doen vanuit het boekhoudpakket als je een gebroken boekjaar had. Bij veel agrariërs loopt het boekjaar van mei tot en met april. Als we het onderdeel btw-aangifte hebben vernieuwd, kan dat dus wel."



Stefan Huijzer

AUTOMATISCHE VERWERKING

Ook Basecone heeft niet stil gezeten. Huijzer: "We konden natuurlijk al UBL-facturen oftewel elektronische facturen verwerken. Daarbij schieten de gegevens op de factuur zo de juiste boekingsvelden van het boekhoudpakket in. Voorheen moest je dan nog handmatig een aantal velden vullen. Denk aan de grootboekrekening, de kostenplaats en om welke rekening het ging. We hebben daar een UBL-mappingtool voor gebouwd. Dat wil zeggen dat je één keer een regel inbouwt hoe Basecone moet omgaan met een bepaalde factuur. Het automatiseren van deze zaken scheelt veel tijd."

Kortom, Twinfield en Basecone waren al heel specifiek op de agrarische sector gericht, maar dat wordt met deze vernieuwingen alleen maar meer. Wehrmeijer tot slot: "Het is het beste van twee werelden, specifiek gericht op de agro. Dit vergemakkelijkt het leven van de accountant met klanten uit de agrarische sector."

Voor een overzicht van al onze accountancy-oplossingen, ga naar [Twinfield.nl](https://www.twinfield.nl).

Forensisch accountants krijgen een eigen register. Niet bij de NBA, maar bij het NRGD; een wettelijk register dat toeziet op de kwaliteit van deskundigen die over hun expertise getuigen in de rechtszaal. Inmiddels wordt proefgedraaid met het toetsen van rapporten aan een nieuw opgesteld normenkader. "Ingeschreven staan betekent meer kwaliteit, bewezen ervaring."

TEKST PETER STEEMAN BEELD VRHL, ANP FOTO: KOEN VAN WEEL, ROBIN UTRECHT

‘Hoogste tijd voor een eigen register’

Het is de hoogste tijd voor een eigen register, vindt Arthur de Groot, forensisch accountant en lid van de normeringscommissie die de definities, uitgangspunten en toelatingseisen definieerde. "We hebben weliswaar al een RA- of AA-titel, maar controleren is heel iets anders dan onderzoeken. In de controlepraktijk ga je ervan uit dat wat de cliënt aanlevert betrouwbaar is. De forensisch accountant doet precies het omgekeerde. Die vermoedt achter iedere boom een crimineel. Dat inmiddels anders over de verantwoordelijkheid van de accountant bij de audit wordt gedacht, verandert niets aan het wezenlijke verschil. De controle is niet bedoeld om fraude op te sporen. Het zou de audit niet alleen onbetaalbaar maken, maar het vergt ook andere vaardigheden. Wanneer

je een onderzoek doet naar een verduistering door de *financial* van een bedrijf, moet je kunnen aantonen dat de vermeende fraude in het kasboek het werk is van die fraudeur. Zitten zijn digitale vingerafdrukken erop? Op basis van het juridische dossier maak ik een scenario - ik denk dat het zo is gegaan - en zoek het bewijs. Kan de fraude door anderen zijn gepleegd? Ook dat onderzoek je. Als je het scenariodenken onvoldoende borgt, ontstaat er tunnelvisie. De mens is heel snel geneigd een scenario voor waar aan te nemen, als hij het logisch vindt. Dat risico loop je in de strafrechtpraktijk."

Verbijsterd

De markt voor financieel forensisch onderzoek is *booming*. Tegelijkertijd schort het nog aan de kwaliteit, →





‘In de controlepraktijk ga je ervan uit dat wat de cliënt aanlevert betrouwbaar is. De forensisch accountant doet precies het omgekeerde.’

vindt De Groot. “Zaken worden steeds ingewikkelder. Dat stelt eisen aan de kwaliteit van financieel forensisch deskundigen. Neem de mondkapjes-affaire. Dat onderzoek was enorm complex vanwege de omvang van de gegevens die moesten worden doorzocht. Daaraan hebben honderden mensen gewerkt, onder grote politieke druk. Het moest vooral sneller. Je ziet bij onderzoeken naar grensoverschrijdend gedrag wat er allemaal mis kan gaan. Dan moet er van alles worden gerepareerd om te zorgen dat je na afloop kan zeggen dat het onderzoek betrouwbaar is uitgevoerd. Tijdens het onderzoek naar oud-Kamervoorzitter Arib worden ineens twee toezichhouders benoemd, om erop toe te zien dat de informatievoorziening tussen partijen adequaat is. Waarom dan pas? Wanneer organisaties gebruikmaken van het register kunnen ze een forensisch accountant inschakelen die erop toeziet dat de opdracht goed is doordacht; net zoals je een accountant voor de jaarrekeningcontrole hebt.”

Dat biedt overigens geen garantie dat je als forensisch accountant gevrijwaard blijft van klachten. “Het klachtrecht is laagdrempelig”, aldus De Groot. “Een directeur van een productschap diende naar aanleiding van een zaak waarnaar ik onderzoek deed zestig klachten in bij de Raad van Tucht. Daarvan werden er 58 ongegrond verklaard. Twee klachten werden gegrond verklaard. Daar werd door het FD op de voorpagina een artikel aan gewijd. Ik was verbijsterd. Dat dat oordeel in hoger beroep

wellicht wordt teruggedraaid, maakt dan niet meer uit. De schade is al aangericht.”

Grote fouten

Het nieuwe register wordt ondergebracht bij het Nederlands Register Gerechtelijk Deskundigen (NRGD). Het NRGD werd in 2009 opgericht als reactie op een aantal geruchtmakende rechtszaken, waaronder de Schiedammer parkmoord, waarbij grote fouten waren gemaakt. Het daaropvolgende onderzoek leidde tot een wetsvoorstel waarmee het register in het leven werd geroepen. Twaalf deelregisters, variërend van digitaal forensisch onderzoek, rechtspsychologie tot handschriftonderzoek, vormen samen het register. “We zijn altijd op zoek naar nieuwe deskundigheidsgebieden”, aldus Hinke Hoitzing, beleidsmedewerker NRGD. “De behoefte om te normeren komt vanuit het veld. De beroepsgroep wil een extra keurmerk waarmee je het vak kan inkaderen. Wie is wel een financieel forensisch deskundige en wie nog niet? Het NRGD kreeg zes jaar geleden al dergelijke signalen uit de beroepsgroep, maar toen waren we er als organisatie nog niet klaar voor. Inmiddels hebben we veel ervaring opgedaan met het opzetten van registers voor verschillende deskundigheidsgebieden.”

‘Wat dit rechtsgebied bijzonder maakt, is dat het meer om juridische geschillen gaat.’



Hoort een register voor forensisch accountants niet eerder bij de NBA thuis? “Dat vroegen wij ons ook af. Daarom hebben we eerst overlegd met de NBA”, aldus Michel Smithuis, directeur NRGD. “Zij gaven aan dat ze zich willen concentreren op de *core business* van de accountant. Deze tak van sport ligt ons beter en past bij het wettelijk doel: een register voor de rechtspraak. Wat dit rechtsgebied bijzonder maakt, is dat het meer om



juridische geschillen gaat. Al voor de rechter in beeld komt wil een partij weten of er sprake is van fraude. Het vergroot de behoefte aan professionaliteit en onafhankelijkheid. Voor wie werk je eigenlijk? Als een financieel forensisch deskundige bij ons in het register staat, is hij of zij getoetst door een jurist en twee vakinhoudelijke deskundigen. Zijn of haar rapportage is te vertrouwen. In het begin werkten we met de werktitel 'forensisch accountant', maar dat hebben we losgelaten. Het gaat om de activiteit - het financieel forensisch onderzoek - en of je daarvoor de kennis hebt. Op termijn kunnen ook andere professionals zich inschrijven. Vooralsnog beperken we ons tot

forensisch accountants, omdat het een heel vastomlijnd kennisgebied is dat je goed kan toetsen."

Normenkader

"De eerste stap was het vaststellen van het normenkader. Het accountantsberoep kent veel normen, maar forensische normen waren er nog niet. Daarmee hield de normeringscommissie, die bestaat uit praktijkmensen, zich bezig", aldus Hoitzing. "Nu gaan we in een pilot zes rapporten toetsen. Je laat het begripkader los op de praktijk. Werkt het zoals we het bedoeld hebben? Je zoekt uniformiteit. Sommige normen zijn specifiekere dan andere. Een methode moet bijvoorbeeld goed zijn

'Bij klachten tegen forensisch accountants vormt het onderzoek vaak een schietschijf.'

geformuleerd. Kunnen alle toetsers met zo'n norm uit de voeten? Wat als de een iets wel goed vindt uitgelegd en de ander niet? Misschien moet je die norm dan scherper formuleren. In de pilot bootsen we een normale toetsing na. In drie uur moeten twee rapporten zijn besproken. Sinds we het beoordelingskader online hebben gezet, zijn we al gebeld door forensisch accountants met een eigen kantoor, die zich willen laten toetsen om zo te kunnen sparren met collega's. Zo ver zijn we nog niet. We hopen dat we begin 2024 de eerste aanmeldingen in ontvangst kunnen nemen. Dat is geen harde deadline. Ik ga de experts niet onder druk zetten. Als tijdens de pilot blijkt dat ze meer tijd nodig hebben, dan krijgen ze die."

Assurance-mat

Ellen Soerjatin staat als advocaat regelmatig aangeklaagde registeraccountants bij, die als forensisch accountant een rapport uitbrachten. Een eigen normenkader verstevigt de positie van de beroepsgroep aanzienlijk, aldus Soerjatin. "Bij klachten tegen forensisch accountants vormt het onderzoek vaak een schietschijf. De klager probeert twijfel te zaaien over de inhoud van het rapport. De versnipperde normen en handreikingen helpen niet. Een tuchtrechter veegt een onderzoek dan al snel onder de assurance-mat. De forensisch accountant leverde een rapport met feitelijke bevindingen, maar de rechter zegt: Hier is een zwaardere norm met veel meer eisen van toepassing. →



‘Zolang je geen door de beroepsorganisatie ingericht normenkader hebt, blijft de tuchtrechter in charge.’

Zolang je geen door de beroepsorganisatie ingericht normenkader hebt, blijft de tuchtrechter in charge. Met het risico dat het een kant opgaat die je niet wilt, met veel te strenge eisen.”

Meer kwaliteit

Soerjatin is ook lid van de normeringscommissie. “Ik breng kennis in als ervaringsdeskundige, omdat ik gebruikmaak van de rapporten van forensisch accountants. En als jurist en advocaat kijk je op een andere manier naar hoe je zaken opschrijft. Ik hou van duidelijke formuleringen. Wanneer ik processtukken opstel wil ik zeker weten dat ik overbreng wat ik bedoel. Ik ben allergisch voor containerbegrippen en wollige zinnen. Ik daagde de andere commissieleden uit om niet in jargon te vervallen. De toelatingseisen moeten ook voor een buitenstaander helder zijn. Wat mij opviel was dat we heel lang discussieerden over het woord ‘conclusie’. Accountants zijn huiverig

voor dat woord. Voor hen geldt: Gebruik het verkeerd en je riskeert een klacht. Daarom stelde ik voor om er een definitie aan te hangen van wat wij verstaan onder conclusie. Zo maak je het concreet.”

Wat gaat een forensisch accountant van het register merken? “Een forensisch accountant die niet in het register staat, zal minder opdrachten krijgen”, denkt De Groot. “Ingeschreven staan betekent meer kwaliteit, bewezen ervaring. Het duurt even voor je dat effect gaat zien. Het register opzetten is stap een. Stap twee is dat

je het register ook gaat gebruiken. Niet iedere opdrachtgever zal even happig zijn om gebruik te maken van een register met onafhankelijke financieel forensisch deskundigen. Opdrachtgevers willen graag de regie houden. Soms gaat het eindeloos over hoe je hoor en wederhoor toepast en terug rapporteert naar de opdrachtgever.”

Bij het NRGD zijn ze daar niet zo bang voor. “Je bent niet verplicht om een onderzoeker uit het register te nemen”, aldus Smithuis. “Maar als de tegenpartij dat wel doet, heb je een achterstand als je een onderzoeker zonder keurmerk neemt. Zeker in het civiele recht speelt die partijdeskundigheid een rol.” Hoitzing sluit zich daarbij aan. “Uiteindelijk wint iedereen bij kwaliteit.” ←

NRGD

Het Nederlands Register Gerechtelijk Deskundigen (NRGD) bewaakt de kwaliteit van de inbreng van deskundigen in de rechtsgang en zorgt ervoor dat forensisch onderzoekers en hun rapportages voldoen aan (inter)nationaal geldende normen.

Het register werkt met een aantal deskundigheidsgebieden, zoals Digitaal Forensisch Onderzoek, Rechtspsychologie en Handschriftonderzoek. Bedoeling is het register voor Forensisch Financieel Onderzoekers hieraan toe te voegen. Na afronding van een pilot, gericht op het toetsen van de praktijk aan een nieuw normenkader, kunnen aanmeldingen in behandeling worden genomen. Zie voor meer info nrgd.nl.



SAFARI IN AFRIKA?

Tanzania
Kenia
Madagaskar
Oeganda
Rwanda
Zimbabwe
Namibië
Botswana
Zambia
Mozambique
Seychellen
Mauritius
Zuid-Afrika

Al sinds 1979 dé Afrika specialist

Op jambo.nl en in onze brochure vindt u ruim 100 uitgekiende reizen of bel met onze Afrika specialisten op 020-2012740 voor een reis op maat.
De mogelijkheden zijn eindeloos, privé reizen geheel conform uw wensen!



‘Jongeren kijken
zo anders naar het
vak, ze zijn flexibel
in hun denken.’



IN BEELD

Portret van een opmerkelijke accountant

TEKST HENK VLAMING BEELD MICHEL TER WOLBEEK

Aylin Beydemir

Zes jaar geleden werd Aylin Beydemir partner bij KPMG in Amstelveen. Eerder was ze jarenlang werkzaam als accountant in Istanbul en Londen. Bij Mazars Istanbul bouwde ze als hoofd Audit de afdeling Insurance op. Maar in Nederland moest ze eerst terug naar school, om recht te hebben op de RA-titel bovenop de buitenlandse accountantstitel. "Ik volgde lessen tussen studenten van in de twintig, zelfs met iemand van mijn eigen team. Ik vond het boeiend, want jongeren kijken zo anders naar het vak, ze zijn flexibel in hun denken."

Dat herscholing erbij hoorde wist ze, toen ze naar Nederland kwam om partner te worden bij KPMG. Aylin zocht een omgeving waar gemeenschapszin de boventoon voert. Daarmee is ze opgevoed en dat wil ze doorgeven. Voor haar is accountancy niet in de eerste plaats een vak van cijfers, maar van een discipline die bijdraagt aan de samenleving. Aan die eigenschap wilde ze nog meer

invulling geven. Ze overwoog meerdere plekken, maar het werd Nederland. "Dit vind ik de ideale omgeving, die past bij mij en mijn gezin."

Het gaat als accountant niet alleen om het beheersen van cijfers, maar vooral over het leggen van de relatie met je klant, meent Aylin. "Wees deskundig, houd de regie, toon respect en bied perspectief, dan accepteren klanten je kennis van zaken en kun je ook een meer complexe boodschap overbrengen."

Alles wat zij leerde in de accountancy, geeft ze nu door aan een nieuwe generatie. "Dat doe ik in een ander land dan waar ik begon, voor een andere organisatie en met andere mogelijkheden. Met als doel de mensen te ontwikkelen en de organisatie te laten groeien. Dat is mijn bijdrage aan mijn nieuwe omgeving." ←

Lees het hele interview met Aylin Beydemir op Accountant.nl.

hbo **A&A**

HOGESCHOOL voor de ACCOUNTANCY

- Associate Degree
- Bachelor
- Accountancy AA
 - Assurance (certificerend)
 - Accountancy-MKB (adviserend)
 - Praktijkopleiding AA (training schrijven pop, trainingsdagen, intervisie, begeleidingsdagen en referaat)

Uniek in Nederland
Oriëntatie Assurance
voor de **AA**

**Kies voor een deeltijdstudie bij
de specialist voor de **AA**-opleiding**

Voorlichtingsbijeenkomsten (online):
• 17 januari 2024 voor alle opleidingen.
• 31 januari 2024 voor de praktijkopleiding.
Aanmelden via info@hboaa.nl

Opleidingsmanagement
Wilco Haar
Patrick Westerink AA
Marie-Christine Sleurink

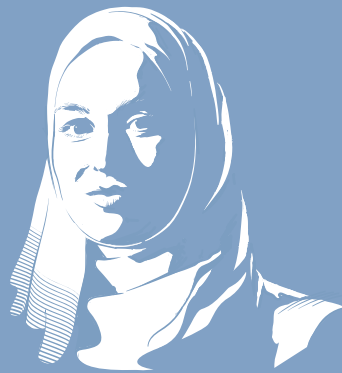
Hoofdkantoor
Transistorstraat 7
1322 CJ ALMERE

Leslocaties
Amsterdam / Almere
Den Haag - Dordrecht - Aruba
Almelo

 www.hboaa.nl

 085 4015700

 info@hboaa.nl



WENDY GROOT

Betrokken en uitgesproken - tijd om die grote broek aan te trekken

Het is begin november wanneer ik deze column schrijf en we lijken weer op een kantelpunt te staan in de accountancy - het kwartiermakers-rapport is aanstaande, het voorstel van de expertgroep voor het onderwijs zal binnenkort uitkomen en dan hebben we nog de lopende onderzoeken naar examenfraude. Omdat mijn glazen bol helaas nog niet binnen is, zal ik niet vooruitlopen op deze ontwikkelingen.

Wel durf ik te stellen dat, ongeacht hoe deze ontwikkelingen uitpakken, we het heft nu al in eigen handen kunnen nemen. Met lef, meer eigenaarschap en betrokkenheid. Het is tijd om een grote broek aan te doen. Nu is deze oproep niet nieuw. De slogans voor de accountancy zijn al jaren iets in de trant van de robuuste accountant en de rechte rug. Vaak betrekken we dit op onze klanten - durven wij in de controles te zeggen wat we zien, ook al leidt dit mogelijk tot een confrontatie met de klant?

En dat is goed! Deze houding hebben we nodig om ons werk goed te doen, om die vertrouwenspersoon van het maatschappelijk verkeer te zijn. Essentieel!

Maar het gaat verder. Het gaat over onze organisaties, over onze beroepsgroep. Spreken wij ons daar uit? Benoemen wij de patronen die wij zien? Durven wij ergens voor te staan, ook al is het spannend, ook al gaat het mogelijk ten koste van onszelf? Zijn we sneuvelbereid als het erom gaat?

We hebben al mooie initiatieven - ik zie de young boards van de accountantsorganisaties en de NBA verbinding zoeken, thema's agenderen en zich uitspreken. Ik zie belangrijke gesprekken bij BusySeasonTalks, waardoor er over de kantoorbelangen heen openheid bestaat. Ik zie al twee jaar deelnemers bij de nest Accountants Academie trappelen om invulling te geven aan hun eigen rol, impact te vergroten en eigenaarschap te nemen.

Dit is de houding die ik het hele accountantsberoep gun - betrokken en uitgesproken. Nog te vaak nemen we als beroepsgroep een reactieve houding aan. Wachten we tot het voor ons wordt opgelost en doen we alsof het ons allemaal overkomt. Het is tijd dat we dit

achter ons laten en eigenaarschap nemen over het beroep.

Dus, zit je ergens mee? Bel je bestuurder. Schrijf die column. Zoek gelijkgestemden. Start je eigen initiatief. Benader de young boards. Maak het verschil! En dan kan ik niet anders dan (wederom) Jane Goodall aan te halen: *"Every individual matters. Every individual has a role to play. Every individual makes a difference."* En mocht je zeggen: "Ik wil vooral behouden wat ik heb." Prima, niet handelen is ook een keuze. Maar dan moeten we niet klagen als de volgende klappen vallen.

Hierbij sluit ik mijn laatste column voor het magazine *Accountant* af. Want alhoewel ik met liefde tot in de eeuwigheid columns had kunnen blijven schrijven, is het na vier jaar tijd om het stokje over te dragen. Er staat een geweldige opvolgster klaar om deze pagina in het magazine over te nemen en ik kijk uit naar haar bijdragen. ←

Wendy Groot RA is manager bij PwC National Office in Amsterdam, bestuurder van nest Accountants Academie en PhD-kandidaat bij de Vrije Universiteit Amsterdam.

In de reeks over instituties passeerden al eerder de Public Interest Oversight Board (PIOB) en The International Forum of Independent Audit Regulators (IFIAR) de revue. Nu is het tijd voor Accountancy Europe, belangenbehartiger van het accountantsberoep in Europa. Maar het is zeker ook een inkijkje in de internationale *Werdegang* van de bevlogen president Mark Vaessen.

TEKST LUC QUADACKERS BEELD MICHEL TER WOLBEEK

Belangenbehartiger in Europa

Al vanaf de middelbare school voelt Mark Vaessen, geboren en getogen Limburger, zich een verslaggeversman. De voorliefde voor het vak Economie II, met een grote boekhoudcomponent, en een voorlichting bij de Rijksaccountantsdienst doen hem na afronding van het vwo besluiten om te starten met de NIVRA-route. Toch weet hij al snel dat hij liever eerst een studie economie volgt, in Tilburg. En met succes. Na het vervullen van de militaire dienstplicht start hij bij KPMG in Arnhem, in 1989.

Na vier jaar in de controlepraktijk te hebben gewerkt, krijgt Vaessen de kans om voor twee jaar naar de Europese Commissie te gaan, op *secondment*. “Dat was in de rol van secretaris van het Accounting Advisory Forum. Het forum was opgezet om de harmonisatie volgens de Vierde en Zevende Richtlijn vooruit te helpen, onder andere op het gebied

van lease-accounting, vreemde-valuta-omrekening en milieuvorzieningen. Die onderwerpen werden niet behandeld in de richtlijnen, maar vroegen wel om meer gedetailleerde *guidance*. Er ging daar een wereld voor me open. Ik ging van het in de praktijk brengen van standaarden naar het nadenken over wat die standaarden eigenlijk zouden moeten zijn. In die tijd begon ook al de discussie over de onafhankelijkheid van het beroep en controlekwaliteit. Dat was heel boeiend.”

Het buitenland blijft roepen

In deze periode komt Vaessen ook voor het eerst in aanraking met de inhoudsdeskundigen die actief zijn in de *Fédération des Experts Comptables Européens* (FEE), de voorloper van Accountancy Europe. De FEE bestond weer uit twee eerdere instituten, waarin Europese beroepsorganisaties gezamenlijk optrokken om harmoni-

satie en liberalisatie van het accountantsberoep uit te werken en het Europees bestuur van advies te dienen.

Na een tijd in Vietnam te hebben bijgedragen aan de ontwikkeling van het accountantsberoep, wordt Vaessen eind jaren negentig gevraagd om in Londen voor KPMG een International Accounting Standards Desk op te zetten. Hij is daar vanaf het begin bij betrokken de ontwikkeling van IFRS, van de vorming van de IASB tot wat het nu is. “Om een lang verhaal kort te maken: Ik werd daar *global leader* IFRS en dat bleef ik ongeveer twintig jaar, tot vlak na de Brexit. Tijdens die periode, rond 2006, ben ik gevraagd om toe te treden tot de Financial Reporting Policy Group van FEE, met voorzitter Hans van Damme. Toen Hans FEE-president werd in 2011, nam ik de rol van voorzitter over van wat later de Corporate Reporting Group werd. Daarna trad ik tot het →



CV

Mark Vaessen is sinds januari 2023 president van Accountancy Europe. Hij werkte in zijn loopbaan voornamelijk in internationale functies bij KPMG, waarvan twintig jaar in Londen als global head of IFRS. Hij spendeerde aan het begin van zijn carrière ook twee jaar als nationaal expert bij de Europese Commissie. Daarnaast was hij onder andere bestuurslid van de European Financial Reporting Advisory Group (EFRAG) en van de Sustainability Accounting Standards Board. Op dit moment is Vaessen, naast zijn functie bij Accountancy Europe, partner bij KPMG als global leader op het gebied van duurzaamheidsrapportages.

‘Ik ging van het in de praktijk brengen van standaarden naar het nadenken over wat die standaarden eigenlijk zouden moeten zijn.’

bestuur toe. In 2016, de dertigste verjaardag van de FEE, werd de naam overigens veranderd in Accountancy Europe. Na terugkomst in Nederland in 2017 werd ik hoofd vaktechniek, met een focus op verslaggeving. Na mijn verkiezing tot president van Accountancy Europe, eind 2022, stopte ik als afdelingshoofd.”

Accountancy Europe

“Accountancy Europe is de belangenbehartiger voor het accountantsberoep en beroepsorganisaties in Europa. Van origine was het instituut vooral gericht op technisch-inhoudelijke aspecten. Inmiddels zijn we gegroeid naar een orgaan dat het maatschappelijk debat wil voeren, over hoe wij als accountantsberoep in Europa kunnen meehelpen aan het oplossen van maatschappelijke problemen. Wij luisteren naar de vraagstukken die onze gesprekspartners aandragen en gaan daarmee aan de slag.”

Er zijn vijftig beroepsorganisaties betalend lid, afkomstig uit 35 landen, legt Vaessen uit. “Dat is dus een ruimere groep dan alleen de landen uit de Europese Unie. Accountancy Europe is gevestigd in Brussel. Het bestuur bestaat uit twaalf leden uit tien landen en het instituut wordt ondersteund door een staf van 22 personen. De ledenvergadering, de *members assembly*, kiest periodiek een nieuw bestuur. De status van de leden hangt samen met de financiële bijdrage die zij leveren en is gekoppeld



AFVAARDIGING VIA NATIONALE BEROEPSORGANISATIES

De lidlanden vaardigen via hun eigen beroepsorganisaties expertleden af om plaats te nemen in de zeventien verschillende Expert Groups, waaronder vijf beleidsgroepen: de Audit and Assurance Policy Group, de Corporate Governance Policy Group, de Corporate Reporting Policy Group, de Sustainability Policy Group en de Tax Policy Group.

De groepen werken met vrijwillige leden vanuit de instituten en de praktijk. De board waarborgt de diversiteit van de groepen. Zo zijn naast auditors ook accountants in business en tax advisors goed vertegenwoordigd.

aan het bruto nationaal product van het land en de omvang van de organisatie. De grootste beroepsorganisaties hebben daardoor standaard een lid in het bestuur van Accountancy Europe. Dat zijn Groot-Brittannië, Frankrijk, Duitsland, Italië en de Nordic Federation (Noorwegen, Zweden, Finland, IJsland en Denemarken). Ook Nederland was altijd een zeer gerespecteerd lid van Accountancy Europe en we leveren regelmatig bestuursleden. Ik ben zelf de derde president uit Nederland, na Herman Nordemann en Hans van Damme.”

Doelstellingen

“Wij hebben drie belangrijke doelstellingen: kennisdeling tussen de leden, dialoog met regelgevers en *thought leadership*. De structuur van onze organisatie stelt ons in staat om leden met elkaar te laten praten en van elkaar te leren. Heeft iemand bijvoorbeeld al oplossingen bedacht voor bestaande problemen? En kunnen die ook in andere landen worden toegepast?”

Europese landen hebben te maken met dezelfde issues, aldus Vaessen. “We zijn nu bijvoorbeeld allemaal volop bezig met de implementatie van de Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD). Laat je bijvoorbeeld ook andere *assurance providers* toe, naast accountants? Daarvoor bestaan verschillende opties in de wetgeving, die lidstaten uiteindelijk zelf kunnen invullen. Wij vergelijken de discussies die in de landen plaatsvinden en we geven aan wat wij zien als *best practices*. We informeren de regelgevende instanties, zodat de uiteindelijke wet- en regelgeving die er komt praktisch uitvoerbaar en doeltreffend is. En als laatste willen wij steeds weer met nieuwe ideeën komen om het beroep nuttig te laten zijn, we willen *thought leadership* tonen.”

Alfabetsoep

Vaessen geeft een voorbeeld. “In 2015 publiceerden wij een publicatie over

‘Er moet een markt vraag zijn voor regelgeving en wij helpen om die te onderzoeken.’

Core & More, over hoe je verslaggeving kunt verbeteren. Er was discussie over de overdaad aan regels, maar beleggers hebben tegelijkertijd behoefte aan uitgebreide informatie. We stelden toen een samenvatting voor van de verslaggeving, waarin je vervolgens, indien gewenst, een diepere duik kunt nemen. Die publicatie kreeg veel tractie. Wij gaven toen een vervolg aan dit idee, op het gebied van *sustainability reporting*. Dat was een grote alfabetsoep, met verschillende raamwerken. Wij riepen op tot meer stroomlijning op mondiaal niveau. Onze invalshoek gaf de *trustees* van de IFRS Foundation vertrouwen en zij vonden het goed dat wij als Accountancy Europe een rol spelen in het doen van een consultatie. Accountancy Europe kan dus met goede *papers* de toon zetten voor een zinvolle discussie. Ook de oprichting van de International Sustainability Standards Board (ISSB) is, denk ik, mede het gevolg van de rol die wij speelden in het naar buiten brengen van de discussie en het krijgen van de bevestiging dat er vraag naar bestond. Het is wezenlijk om te weten wat er in de markt speelt. Er moet een markt vraag zijn voor regelgeving en wij helpen om die te onderzoeken.”

Prioriteiten

“Ik heb drie prioriteiten”, zegt Vaessen over zijn voorzitterschap. “De eerste is duurzaamheid, waartoe ik ook de gerelateerde verslaggevingsstandaarden, assurance-standaarden en de gewenste educatie reken. Mijn tweede speerpunt is corporate governance, zowel van ondernemingen - bijvoorbeeld met betrekking tot het

internal control statement - als van accountantskantoren, waarbij ik onder andere denk aan controlekwaliteit, fraude en continuïteit. We kunnen als beroep niet alleen maar aan anderen vragen om te veranderen, we moeten ook zelf kijken naar onze veranderagenda en dus naar de governance. Het derde speerpunt is de aantrekkelijkheid van het beroep. Deze drie zaken hangen ook weer met elkaar samen. Zo gaat de aandacht voor duurzaamheid zeker helpen bij het vergroten van de aantrekkelijkheid van het beroep.”

“We bevinden ons wat duurzaamheid betreft in een zeer interessante tijd, vooral met de CSRD. In een recent NRC-interview noemde ik het de grootste transformatie van het beroep tijdens mijn werkzame leven. Dit is groter dan IFRS en dat was al een forse verandering. Die beperkte zich echter tot de financiële verslaggeving, waarvoor landen al hun eigen standaarden hadden. Nu gaan we een nieuw systeem opbouwen op het gebied van duurzaamheid. Dat is voor veel ondernemingen helemaal nieuw. En ook voor veel accountants. Het biedt echter een prachtige kans om als accountants te laten zien hoe we een bijdrage kunnen leveren aan →

‘De structuur van onze organisatie stelt ons in staat om leden met elkaar te laten praten en van elkaar te leren.’

‘Ik heb nu
écht tijd om
mijn klanten
persoonlijk
te helpen’

Joyce (33)
Boekhouder

Samen maken we het makkelijk

Met de software van SnelStart doe je de administratie van je klanten sneller en efficiënter én behoud je het persoonlijke contact met je klanten. Bekijk meer op: snelstart.nl/boekhouder



‘We moeten laten zien dat we maatschappelijke problemen willen oplossen. Als we dat niet willen, dan is ons beroep eindig.’

de maatschappij. Het gaat over het afleggen van verantwoording over hoe je het als bedrijf doet op het gebied van een aantal maatschappelijke doelen, zoals het oplossen van het klimaatprobleem en het verbeteren van de mensenrechtensituatie. Zo voegen we echt zingeving toe aan het beroep.”

Zijn we op de goede weg?

“Het accountantsberoep is nog steeds vrij conservatief. In Nederland zijn we best al een stuk opgeschoven richting de goede kant, maar ook wij kunnen het motto ‘vooruitkijken’ nog meer omarmen. We moeten laten zien dat we maatschappelijke problemen willen oplossen. Als we dat niet willen, dan is ons beroep eindig. Ik strijd ervoor dat dat niet gebeurt, zeker ook vanuit Accountancy Europe. Maar men ziet mij wel eens als te ‘verlicht’. We zijn een consensusorganisatie. Dat maakt dat je op de gebieden waar je echt van mening verschilt wat lastiger kunt bewegen. Daar speel je als voorzitter gelukkig een belangrijke aanjagende rol. Dat lukt vaak wel, maar soms ook niet.”

“Ik wil benadrukken dat we uiteraard altijd openstaan voor verbeteringsuggesties. Daarnaast vind ik het belangrijk om te zeggen dat de mensen die ik spreek ‘Brussel’ vaak een beetje de ‘ver-van-mijn-bed-show’ vinden. We hebben in de landen allemaal onze eigen dagelijkse beslommeringen en discussies. Tachtig procent van de wetgeving op het gebied van accountantscontrole, die uiteindelijk direct onze klanten raakt, ontstaat echter in Brussel. Het is dus heel belangrijk om daar kort op de bal te zitten.” ←



LOBBY

De vroegere FEE werd vaak een lobbyorganisatie genoemd. Het woord lobby heeft meestal een negatieve connotatie.

Accountancy Europe lobbyt nog steeds, maar het gaat daarbij met name om het goed informeren wat accountants doen, wat de organisatie doet en wat deze kan betekenen om problemen te helpen oplossen.

“Voor goed functionerende markten is een werkbare regelgeving essentieel”, aldus Vaessen. “Een gemiddeld lid van het Europees Parlement denkt in zijn werkzame leven misschien één werkdag aan de rol van accountants. We moeten dus kort en krachtig uitleggen waarom we bestaan en wat we doen, hoe we bijdragen. Dat vergt veel inspanning. Na de Europese verkiezingen in 2024 gaan we iedereen weer spreken over wat accountants doen, wat Accountancy Europe doet, wat de agenda-items zijn van de politici en hoe wij daarin een rol kunnen spelen.”

DE ANTIQUAAR

“De meeste antiquaren kopen wat ze kennen. Ik koop wat ik niet ken”, aldus Sjoerd Kurstjens, eigenaar van online antiquariaat Hortus Conclusus. Die uitspraak kenmerkt zijn onderzoekersdrang en misschien ook wel zijn tegendraadsheid. Tegenwoordig leeft hij volledig van de handel in boeken, maar hij heeft ook ervaring als discjockey, bioloog, modeontwerper en niet te vergeten als boekhouder. Hoewel er ongetwijfeld een goede toekomst in de accountancy voor hem lag, noodzaakten gezondheidsproblemen hem tot een andere route. Maar hij is ook zeer kritisch op het beroep: “Zolang zekerheid het belangrijkste product van de accountant is, haak ik af.”

TEKST LUC QUADACKERS BEELD CHRISTIAN KEIJSERS

De interviewtafel in zijn huis moet al slalomend worden bereikt. Stapels boeken in de gang, kasten met boeken tegen de muren; overal boeken, boeken en nog eens boeken. Hier huizen Sjoerd Kurstjens, levensgezellin, kinderen en enkele honden. En dan is er nog een apart magazijn. In totaal twintigduizend boeken op voorraad, allemaal in genummerde dozen. Rijp en groen door elkaar. “Ik heb een ‘bruuut’ en vrijwel fotografisch geheugen”, zegt Kurstjens. “Ik onthoud echt alles. Ik weet mij meestal goed te herinneren waar een onderwerp in een boek staat en in welke van de honderden dozen een gezocht boek zich bevindt.”

Kurstjens deed in tien vakken eindexamen op het gymnasium, met een voorliefde voor talen, waaronder Russisch. De bibliotheek van zijn vader (advocaat, geïnteresseerd in het snijvlak van recht en economie) las hij al op jonge leeftijd. Na de middelbare school koos hij voor een studie biologie, in navolging van zijn moeder en broer. Dat was ongebruikelijk binnen de familie van vaders kant. Grootvader en staal-industrieel Kurstjens hanteerde altijd de volgende stelregel: “Je mag studeren wat je wilt, maar ik sponsor alleen de studies voor de drie a’s: advocaat, arts en accountant.” Met de gedachte dat je daarin altijd je brood zou kunnen verdienen. “Ik was daar echter nooit mee bezig”, aldus Kurstjens. “Ik benader mijn werk vanuit een puur intellectuele interesse. Toen ik ging werken stelde ik mijzelf pas de vraag waarom ik eigenlijk studeerde. Dat was zeker niet om een baan te krijgen.”

Als bioloog met een focus op plantenveredeling en medicinale planten schrijft Kurstjens een wetenschappelijke publicatie over taxol, een antikankerstof. Daarna haalt hij een mastertitel *Fashion, Strategy and Design* bij ArtEZ University of the Arts. Om de schoorsteen te doen roken, werkt hij langere tijd als boekinkoper bij De Slegte en later bij een boekenveilinghuis, met een focus op het luxere boek. “Het fetisjisme voor papier stond me uiteindelijk tegen. Er zijn veel mensen in de boekenwereld die digitalisering vreselijk vinden en die zich continu verbazen over het feit dat niet iedereen van boeken houdt. De vroegerwas-alles-beter-houding. Ik wilde daarom iets anders. Toen dacht ik: Ik ga nog maar een studie doen. Maar wie ging dat betalen? Er is eigenlijk maar één studie die door de werkgever wordt betaald: accountancy. Bovendien had ik de drie a’s van mijn grootvader in mijn achterhoofd. En ik ben al sinds mijn vroege jeugd filosofisch geïnteresseerd in onderwerpen als rechten, verplichtingen, prijzen en waarde. Dat zijn fundamentele zaken die overal in terugkomen.”

Door zijn atypische achtergrond volgt Kurstjens een schakeltraject in Rotterdam en daarna de theoretische opleiding bij Nyenrode. Hij kan meteen aan de slag bij een kleiner kantoor dat het nut zag van deze duizendpoot en ‘wandelende COS’. “Toen ik begon had ik de stellige verwachting dat de wettelijke controleplicht zou sneuvelen. Als de grootste debaters op Accountant.nl het ergens wél over eens waren, dan was het dat. Ik zag de relevantie van jaarrekeningen niet meer, zeker niet vanuit filosofisch



‘Zekerheid kun je goed verkopen en de accountant is de ideale zondebok om de schuld aan te geven.’

oogpunt. De enige bestaansreden is volgens mij dat de politiek zekerheid kan putten uit de controleverklaring bij de jaarrekening. Zekerheid kun je goed verkopen en de accountant is de ideale zondebok om de schuld aan te geven. Accountants trappen er steeds weer in. Ze hebben zich aan de leiband van de politiek laten leggen. Het idee van zekerheid is bizar. Zoals Wittgenstein al zei: *‘Wovon man nicht reden kann, darüber muß man schweigen.’* Wittgensteins laatste boek gaat overigens ook over zekerheid. De kern van de accountancy is volgens mij het geven van inzicht in hoe cijfers tot stand komen, inzicht in de verantwoordingen. Winstcijfers hebben amper nog voorspellende waarde. Het enige wat in de huidige tijd nog echt iets zegt, is het bestaan van interne mechanismen die een onderneming flexibel houden. De accountant moet rapporteren over in hoeverre hij vindt dat die systemen bestaan.”

Een mislukte heupoperatie en nog enkele andere ongemakken doen Kurstjens besluiten om zelfstandig aan de slag te gaan met een antiquariaat, wat inmiddels het hele gezin Kurstjens draaiende houdt. Het werk bestaat vooral uit het beschrijven en fotograferen van de ingekochte

boeken en het bezoeken van veilinghuizen. Het gaat vaak om inboedels die weg moeten. Kurstjens ziet overeenkomsten tussen een boekhandelaar en een accountant. “Wat mij betreft is dat een prachtige uitspraak van Isaac Asimov: ‘De meeste ontdekkingen beginnen niet met ‘Eureka’, maar met *hey, that’s funny.*’ Je moet een neus hebben voor *hey, that’s funny.* Ik zeg altijd: Mijn enige taak is het ruiken van cultureel kapitaal. Ik ben goed in het selecteren van boeken die goed verkoopbaar zijn. Dat varieert van stripboeken tot antieke boeken van grote filosofen.”

Vreemd genoeg heeft Kurstjens niet per se iets met de ouderdom van boeken. “Een boek is maar een drager van een boodschap. Het gaat om de inhoud. Je moet boeken wel zien in hun tijd. Je kunt wel moderne uitgaven lezen, maar het is goed om te beseffen wanneer ze zijn geschreven. Bij het lezen van een oud boek is er wel de historische sensatie. Je wordt dan voortdurend herinnerd aan het feit dat het geen modern boek is. Dat vind ik mooi. Uiteindelijk zit ik in het vak als intellectuele bezigheid. Dat mis ik in de accountantscontrole. Daar mis ik de intellectuele uitdaging en dat vind ik oprecht jammer.” ←

Is werken als accountant slecht voor de gezondheid?

Bijna dertig procent van de accountants noemt het werk schadelijk voor hun geestelijke gezondheid. Dat blijkt uit onderzoek van Thomson Reuters onder professionals in de juridische dienstverlening, de fiscale praktijk en de accountancy.

Zo'n 28 procent van de respondenten vond dat hun werk een negatieve invloed had op hun geestelijke gezondheid en hun welzijn. Een kwart daarvan was zelfs zeer uitgesproken over de invloed van hun werk op hun stemming. De onderzoekers erkennen dat accountants, net als ieder mens, last kunnen hebben van hun gemoedstoestand. Maar uit onderzoek blijkt wel dat ze er minder vaak over praten dan mensen in andere beroepen. Daardoor kunnen geestelijke problemen langer onzichtbaar blijven. Bij accountants durft maar zo'n 23 procent over hun geestelijk welzijn te praten met hun manager, tegen 71 procent gemiddeld.



Ook vermeldenswaard: Ruim zestig procent van de accountants noemt werkdruk als belangrijke factor die het welzijn schaadt. Bij medewerkers van de big four ligt dat percentage zelfs op zeventig procent. Uit ander onderzoek bleek ook al eens dat bijna een op de vijf accountants slecht slaapt, door bezorgdheid over te behalen financiële resultaten.

Tweederde Nederlanders wil een tijdje in het buitenland werken



Dit blad heeft niet zomaar een expatrubriek. Veel Nederlanders willen graag voor een langere periode in het buitenland wonen en werken. Dat blijkt uit onderzoek van onlinebank Bunq.

Van de deelnemers aan het onderzoek zou 69 procent graag een keer Nederland verruilen voor een andere standplaats over de grenzen. Bij jongeren is dat 77 procent. De bank, die zich met het onderzoek richt op toekomstige expats en *digital nomads*, analyseerde de gemiddelde kosten voor

(co-)werkplekken, openbaar vervoer, huur, voedsel en nutsvoorzieningen in 28 Europese hoofdsteden. Londen, Dublin en Luxemburg zijn de duurste opties, Boekarest, Boedapest en Athene zijn het voordeligst. Met slechts 935 euro per maand is Boekarest de goedkoopste bestemming voor digitale nomaden met een bescheiden beurs. Boedapest staat met 1.090 euro op de tweede plaats, maar ook Athene is opvallend goedkoop (1.191 euro). Londen is met 3.220 euro per maand de duurste van de Europese hoofdsteden. Buitenlandse expats die voor Amsterdam kiezen, betalen maandelijks gemiddeld 2.386 euro voor hun levensonderhoud. Daarmee is onze hoofdstad fors duurder dan andere populaire hoofdsteden, zoals Berlijn (2.150 euro), Parijs (2.140 euro) en Rome (1.811 euro). Grootste boosdoener zijn de hoge huurprijzen.



Expats

Ervaringen van Nederlandse accountants in den vreemde.
Dit keer: Nanke Langenhorst, tot vorig jaar interim cfo van Delivery Hero Honest Food in Berlijn.



‘Ik ben wel een type dat verandering omarmt’

“Eigenlijk rolde ik erin door mijn man. Hij kreeg in 2014 de kans om als hoofd crm bij maaltijdbezorger Delivery Hero in Duitsland aan de slag te gaan. Dat was in 2011 opgericht, maar in drie jaar tijd al uitgegroeid tot een wereldspeler. Tijdens een toevallige ontmoeting met de cfo bood hij mij een baan aan als hoofd controlling. Het aanbod was te goed om te laten lopen. De timing was perfect. Er was net een nieuw management aangesteld, die ieder hun eigen team moesten optuigen. De cfo was vooral heel druk met het regelen van kredieten bij banken. Daardoor nam ik veel van zijn werk over.

Het was *learning by doing*. Ik ben wel een type dat verandering omarmt. Het geeft enorm veel voldoening. Evengoed had ik soms slapeloze nachten als de cfo niet beschikbaar was en alle *reporting* op mijn schouders kwam. Tegelijkertijd moest ik een professionaliseringslag maken. Processen neerzetten. Aan Delivery Hero werden voortdurend nieuwe entiteiten toegevoegd, ieder met zijn eigen inrichting. We hadden dringend een structuur nodig om ze aan ons grootboek te koppelen. Dat inrichten van een finance-systeem was eigenlijk een taak van de group accounting-afdeling maar het kwam niet van de grond. Uiteindelijk heb ik zelf iemand gezocht die met een consolidatietool aan de slag ging. Het was goed dat ik aan het begin van mijn carrière bij een groot bedrijf als KPN heb gewerkt. Anders had ik dat niet gekund. Bij KPN hield ik mij bezig met het vervangen van een veertig jaar oud *billing*-systeem. Toen merkte ik dat die rol mij lag.”

Schaakspel

“Geld had binnen Delivery Hero een andere waarde. Daarmee had ik in het begin wel moeite. We maakten miljoenen verlies per maand. Dat waren hoofdzakelijk marketingkosten die aan Facebook en Google werden betaald. In de bezorgmarkt geldt *the winner takes all*. Het gaat er om de concurrentie te elimineren. Je moet snappen dat het een groot schaakspel is. Mijn rol als

controller was te signaleren wanneer het in een markt niet goed gaat, maar als het management een andere keuze maakt moet je het loslaten. Het wil niet zeggen dat ik overal in mee ga. Ik heb in het verleden ook een interimfunctie gehad als cfo bij een bedrijf dat in een Aziatisch land actief was en met veel corruptie van lokale overheden had te maken. Dat leidde er bij het bedrijf toe dat ze het minder nauw namen met de belastingregels. Om die reden ben ik opgestapt. Bij Delivery Hero was daarvan overigens geen sprake. Wanneer je je in Duitsland niet aan de governance houdt, loop je het risico dat je als bestuurder de gevangenis ingaat.

Ondanks alle hectiek gaf werken bij Delivery Hero een familiegevoel. Door die ambitieuze groei-strategie was er bij iedereen een grote veranderbereidheid. In zo'n disruptieve startup wordt minder politiek bedreven. Je hebt een gezamenlijk doel. Er werkten vooral jonge mensen met verschillende nationaliteiten. Die sfeer veranderde nadat het bedrijf in 2017 naar de beurs ging. Ineens schermde het management zich af van de andere lagen in de organisatie. Daar hadden ze een training voor gevolgd. Ik ben niet lang daarna geswitcht naar een cfo-functie bij Formlabs, een 3d-drukker. In mijn laatste periode in Berlijn ging ik op freelancebasis als cfo voor Honest Food, een dochter van Delivery Hero, aan de slag.”

Bruisende stad

“Het leven in Berlijn beviel ons uitstekend. Beter dan verwacht. Duitsers zijn heel vriendelijk en correct, wel introvert. En Berlijn is een bruisende stad. Tolerant ook. Het maakt niet uit waar je vandaan komt. Voor een jong gezin is Duitsland beter dan Nederland. Kinderopvang kost heel weinig. Ik ben echt pro-Duits geworden. Toch zijn we vorig jaar terugverhuisd naar Nederland. De kinderen zijn nu nog jong. Als we langer bleven, wordt het steeds moeilijker te verhuizen. Dan wortel je daar en word je samen oud in Duitsland. Dat wilden we niet.”

Nederlanders zijn vaker tevreden over hun werkgever

Nederlanders zijn meer dan andere Europeanen tevreden over hun huidige werkgever, loon en baanzekerheid. Ookervaart de werkende Nederlander beduidend minder vaak stress dan werkenden in omliggende landen.

Optimisme typeert de Nederlandse werknemer ten opzichte van collega's in andere Europese landen, blijkt uit onderzoek van HR- en salarisdienstverlener ADP. Negen op de tien werkenden in ons land (92 procent) is tevreden over de huidige werkgever. Daarmee scoren de Nederlanders samen met de Zwitsers en Duitsers het hoogst. Dezelfde nationaliteiten zijn het meest positief over hun perspectief op de arbeidsmarkt voor de komende vijf jaar.

Meer dan de helft van de Nederlanders (55 procent) is tevreden met het ontvangen salaris, tegen 39 procent gemiddeld in Europa. In Spanje is minder dan één op de drie werknemers (31 procent) tevreden met het bedrag op de loonstrook. Daarnaast ervaart acht procent van de werkenden in ons land dagelijks stress, terwijl dat percentage in buurland Duitsland met 24 procent drie keer zo hoog is. Verder ervaren Nederlanders met zeventig procent de hoogste baanzekerheid. In andere landen is dat al snel tien procent lager.

Voor het onderzoek *People at Work 2023: a global workforce view* werden meer dan 32.000 werknemers in zeventien landen, waaronder Nederland, ondervraagd over actuele thema's die op de werkvloer spelen.



Nederland nog altijd geliefd bij bedrijven die belasting willen ontwijken

Nederland is nog altijd populair bij internationale bedrijven die belastingen op hun winsten willen ontwijken. Dankzij gunstige belastingregels wordt er in totaal voor circa 180 miljard aan winsten naar Nederland geleid. Ook expats worden in ons land fiscaal verwend.

Dat blijkt uit het eerste *Global Tax Evasion Report* van het EU Tax Observatory. Nederland is ook populair omdat miljardairs hier effectief minder dan twintig procent belasting over hun inkomen betalen, de helft van het percentage dat de bevolking gemiddeld aan belasting betaalt. Volgens het rapport maken 92.000 expats in ons land gebruik van de zogenoemde 30-procent-regeling en besparen daarmee gezamenlijk ruim een miljard euro aan belastingen.

Wereldwijd is volgens het rapport het ontduiken van belasting via belastingparadijzen de afgelopen tien jaar sterk afgenomen. Een jaar of vijftien geleden was zo'n negentig procent van alle vermogens in belastingparadijzen niet aangegeven in het land van de eigenaar. Inmiddels is dat nog zo'n 25 procent, omdat meer dan honderd landen enkele jaren geleden hebben afgesproken om hun bankgegevens automatisch te delen. Evengoed stond in 2022 zo'n twaalf biljoen dollar in *offshore* locaties geparkeerd; daar kwam vorig jaar nog een biljoen bij.

Belastingontwijking verloopt inmiddels vooral via binnenlandse holdingconstructies. Wereldwijd betalen miljardairs vrijwel geen belasting over hun vermogen, vooral door het gebruik van lege vennootschappen. Het *Global Tax Evasion Report* is gebaseerd op ruim honderd onderzoeken naar belastingontwijking wereldwijd.

Werknemers zitten weer vaker op kantoor

Voor ruim één op de drie werkende Nederlanders (35 procent) is thuiswerken na de coronapandemie er niet meer bij. Bijna de helft (46 procent) geeft aan dat de werkgever niet of nauwelijks flexibiliteit biedt over de plaats waar het werk moet worden gedaan.

Voor werkzoekenden is juist de mogelijkheid om thuis te kunnen werken, na het salaris, het belangrijkste criterium bij het kiezen voor een nieuwe werkgever. Dat blijkt uit het onderzoek *People at Work 2023: a global workforce view* van HR- en salarisdienstverlener ADP. Werknemers zijn het meest blij met extra vrije dagen, als een structurele salarisverhoging of éénmalige bonus niet mogelijk is. Het zelf kunnen indelen van de werktijden wordt inmiddels

belangrijker gevonden dan training, opleiding en het loopbaanperspectief. Zo'n veertig procent van de ondervraagden is ontevreden over de mogelijkheden die de werkgever daartoe biedt. Werknemers verwachten in de komende vijf jaar nog geen volledige flexibiliteit van de werkgever om de eigen uren in te delen. Van 35 procent wordt verwacht dat ze iedere dag op kantoor zijn. Maar één op de vijf werknemers heeft volledige vrijheid over waar ze werken.

In de accountancy zijn werkgevers sinds corona wel vaker flexibel. Zo gaf EY-ceo Jeroen Davidson eerder in een interview in dit blad aan dat werknemers van EY nu zelf mogen bepalen waar en wanneer ze werken. "Het vraagt om groot vertrouwen en dat is niet beschaamd."

Cyber blijft grootste risico voor bedrijven

Cyber- en databeveiliging vormt het grootste risico voor bedrijven en is het onderwerp waarmee internal auditors zich het meeste bezighouden. Dat blijkt uit het rapport *Risk in Focus 2024* van het Instituut van Internal Auditors (IIA), samengesteld door zestien Europese instituten van internal auditors.

Het rapport biedt organisaties handvatten voor het evalueren van hun risico's en opstellen van de auditplannen voor 2024. Grootschalige complexe risico's zetten organisaties onder druk. Cyber- en databeveiliging behoudt de nummer één positie als grootste risico. 84 procent vindt dit een top 5-risico voor hun organisatie en is het onderwerp waaraan internal auditors momenteel het meeste tijd besteden; verwachting is dat dit voorlopig ook zo blijft. Eerder werd dit risico verder vergroot door de pandemie, nu door de snelle ontwikkelingen in artificiële intelligentie (AI). *Human capital*, diversiteit en talent management wordt ook belangrijker; 58 procent van de respondenten ziet dit als top 5-risico. Macro-economische en geopolitieke onzekerheden komen op de derde plaats; 33 procent ziet dit als belangrijkste risico voor de organisatie. Onder invloed van de hoge(re) inflatie en rentetarieven heeft dit invloed op een groot aantal financiële en operationele gebieden. Klimaatverandering wordt gezien als grootste stijger voor de komende jaren.

NFI wint Anti Fraude Award

Het tweedaagse Fraude Film Festival, ook dit jaar begin november gehouden in theater Tuschinski in Amsterdam, reikt jaarlijks de Anti Fraude Award uit. Dit jaar werd die prijs gewonnen door het Nederlands Forensisch Instituut (NFI).

Het NFI wist, mede dankzij een Europees samenwerkingsverband, honderden cryptotelefoons van criminelen te kraken. Verder bood het festival zoals gebruikelijk weer een fraaie reeks aan films waarin fraude, corruptie en witwassen centraal staan. In november 2024 vindt alweer de tiende editie van het festival plaats.



Foto: Sabine Bison, Bisoeder Producties

KANSRIJKE CLAIM KOSTEN OFF-BALANCE?

Liesker Procesfinanciering draagt alle kosten van lopende en nieuwe rechtszaken. We krijgen alleen (terug)betaald als er ook een opbrengst is.

Uw klant procedeert daardoor financieel risicoloos, waardoor de kosten voor de rechtszaak niet voorzien hoeven te worden in de jaarrekening van uw klant én uw klant meer liquiditeit overhoudt voor haar core business.

Liesker Procesfinanciering is marktleider in Nederland, met een bewezen uitstekend track record!



T +31 (0)76 530 36 00

E info@liesker.com

W liesker.com



liesker.com

Goed werkgeverschap begint met luisteren



Groei begint met jouw initiatief

Kijk wat werken in één van onze teams inhoudt.

◀ Lees onze verhalen.

Countus
werkenbijcountus.nl

Lekker werken

Dingen die de werkdag leuker maken.



Auto

Fisker is terug

De Fisker Karma liep als wulps gelijnde hybride sportwagen vijftien jaar geleden voorop bij de transitie naar emissievriendelijk rijden. Fisker ging later ten onder, maar is nu terug met puur elektrische modellen.

De Deen Henrik Fisker staat nog altijd aan het roer van de Amerikaanse firma, die zijn auto's ook laat bouwen in het Oostenrijkse Graz. De stoere Fisker Ocean komt ook naar Nederland en kost hier ruim 71 mille, in twee versies die allebei een bereik hebben tot ruim zeventienhonderd (!) kilometer. Goedkopere varianten staan in de planning. En net als ooit bij de Karma draagt het dak bij aan de energievoorziening.

fiskerinc.com



Tas

Kapitein op je rug

Kapten & Son wil "voor burgers wereldwijd" een passie voor avontuur creëren, "of je nu navigeert door de dagelijkse *urban jungle* of de uithoeken van niemandsland". De tassen, koffers, brillen en rugzakken van het merk moeten daarbij helpen. Zoals de minimalistische Fyn-rugzak, gemaakt van "veganistisch tech-materiaal", wat dat ook mag zijn. Waterafstotend in ieder geval. De rugzak heeft ruimte voor een 14 inch laptop en ook de nodige andere buiten- en binnenvakken. Prima voor onderweg naar het accountantskantoor. Verkrijgbaar in zeven kleuren, voor een bescheiden prijs: vanaf zeventig euro.

kaptan-son.com/nl

Klok

Ook een smartwatch met een X

Eerder constateerden we al veel X-en in de markt voor elektrische auto's, maar ook bij slimme klokjes duiken die inmiddels op: de Xiaomi Watch 2 Pro draait op het Snapdragon W5 + Gen 1-platform, gebruikt Wear OS van Google en ondersteunt ook Google Assistant. De smartwatch heeft een fraaie batterijduur van 65 uur. Het horloge van Xiaomi heeft ook toegang tot Google-zaken zoals Google Wallet, Google Maps en de Wear-apps in de Play Store. De Watch 2 Pro heeft een rond 1,43-inch oled-scherm en een 46mm behuizing. De smartwatch heeft een hartslagsensor, bloedzuurstofmeter en kan stress en slaap meten. De Xiaomi Watch 2 Pro is verkrijgbaar in zwart en zilverkleurig rvs. Prijs is 269 euro.

mi.com



Op vrijdag 22 september 2023 legde Tristan Brouwer (30) als accountant de beroepseed af. Hij noemt het "een bekroning van een lange, maar belonende reis". Tristan werkt bij de MUFG Bank en de Rijksuniversiteit Groningen.

'BIJDRAGEN AAN DE KWALITEIT VAN TOEKOMSTIGE ACCOUNTANTS'

Wanneer besloot je om accountant te worden?

"Op de basisschool was ik al goed met cijfers en vond ik rekenen leuk. Op de middelbare school werd de interesse breder, doordat de cijfers ineens betekenis kregen en verhalen vertelden. Toen ik aan het oriënteren was naar een studie, vroegen mijn ouders of accountancy wellicht wat voor mij was. Na het bezoeken van verschillende open dagen was ik om: Ik word accountant!"

Hoe was het voor jou om de beroepseed af te leggen?

"Het afleggen van de beroepseed voelde voor mij als bekroning van een lange, maar belonende reis. Tijdens mijn studie twijfelde ik meerdere malen of accountancy wel iets voor mij was. Nu ben ik blij dat ik accountant ben geworden, omdat het je zoveel vaardigheden oplevert waarvan je je hele leven profijt hebt. Het afleggen van de beroepseed is extra speciaal, omdat het hiermee wordt bekrachtigd."

Wat maakt het bijzonder om bij de MUFG Bank te werken?

"Ik werk bij de MUFG Bank in Amsterdam als vice president Valuation & Product Control. Binnen de bank voer ik erg technisch en wiskundig werk uit rondom de waardebeoordeling van financiële instrumenten en ben ik betrokken bij de boekhoudkundige verwerking van financiële instrumenten. Dat geeft mij de kans om samen te werken met (bijna) alle afdelingen binnen de bank en processen van begin tot eind te managen. Het stelt mij in staat om veel nieuwe dingen te leren en houdt het werk erg afwisselend."



En wat doe je bij de Rijksuniversiteit Groningen?

"Ik geef les in externe verslaggeving aan studenten in de executive master of accountancy en executive master of finance & control. Mijn specialisatie is de verwerking van financiële instrumenten, wat als lastig wordt beschouwd door veel studenten. Het is een uitdaging om die lastige materie in begrijpelijke taal te presenteren aan studenten. Ik vind het bijzonder dat ik op deze manier kan bijdragen aan de kwaliteit van toekomstige accountants."

Wat zie je jezelf over tien jaar doen?

"Tien jaar is een lange tijd. Ik sluit niet uit dat ik dan weer werkzaam ben als openbaar accountant, maar het zou ook goed kunnen dat ik werk in het bedrijfsleven, op de universiteit of wiskunde doceer op een middelbare school." ←



De NBA nam weer bij heel wat nieuwe collega's de beroepseed af.

Op 8 september 2023 legden 20 geslaagden de eed af:

Eline Averink-Wessels, Merel van Bekkum, Leonard Broer, Jan Bullens, Kautar Chaara, Kristy Coppus, Raymond van Kalleveen, Renske Kesteloo-Noort, Yuri van Kesteren, Erwin Komrij, Maurice van Lieshout, Gerdy Matthijssse, Adnaan Mouse Kadir, Carlijn Oerlemans, Demi van Oosten, Ali Oukhita, Mustafa Sahin, Astrid Snijder, Simon van der Tang en Leontine Telkamp.

Op 15 september 2023 legden 19 geslaagden de eed af:

Ron Dirks, Kay van den Elzen, Davey Fransen, Nafiesa Gaffar, Danny de Graaf, Bryan Hager, Tabe de Jong, Inge de Koning, Hanneke Kronenberg, Jori Luttkhold, Birgit Maatman, Manon Notermans, Daan Reijnen, Frank Rouwenhorst, Joshua Schepers, Alwin Speelziek, Henk-Jan Spit, Nick van der Stelt en Nazmiye Uğurlu.

Op 22 september 2023 legden 23 geslaagden de eed af:

Herman Aalbers, Arvind Abhelakh, Tristan Brouwer, Matthieu Bruinsma, Linde Colen, Boudewijn van Duiven, Wouter Geurts, Sjoerd Harmens, Stephanie Hofstetter, Mark de Jong, Stef van Kester, Marta Kösters-Hernacka, Tim van Lenthe, Coen van Oostrum, Simone Scholten, Jurian Schutte, Dwight Snell, Tom Stekelenburg, Daan Stoel, Ramon Tol, Thalisa Westerborg, Allard Wildeboer en Martijn Wilts.

Op 29 september 2023 legden 23 geslaagden de eed af:

Mikey Bastiaanssen, Alain van Biessum, Vincent Bouwens, Eva Brokx, Bart van Ginkel, Rick van Heugten, Martijn den Hollander, Myrthe Huisman, Bernie Hulleman, Marliek Jansen, Daniel Kramer, Jordy Krone, Mark Manders, Melvyn Mariyampillai, Rik Meulemans, Michel Norbart, Nadir Özüylasi, Linda van Roosmalen, Thom Scholten, Emma Schrama, Karim Touijri, Roel Vrijhoef en Mike Zuyderduin.

Op 6 oktober 2023 legden 23 geslaagden de eed af:

Jeanine Adams, Joris Allewijn, Nynke van Berkum, Nienke Beukema, Dirk-Jan Bijl, Jochem Canrinus, Sayit Çapaz, Mark van den Hof, Nazish Jamal, Suzan de Jong,

Rahman Kepir, Anouk van Lokven, Mieke Mooibroek, Maggie Pan, Anna Samoylova, Julia Schulpen, Yasmine Sharaf, Lars Smits, Sjoerd van Unen, Carmen Vorst, Melissa Willemsen, Ruben Windhorst en Koen van der Zwan.

Op 13 oktober 2023 legden 21 geslaagden de eed af:

Jochem Beemster, Krenar Berisha, Daphne Bot, Siham Chakir, Maykel Haazen, Zakaria Largo, Fabian Los, Koos Luchtenburg, Donna Maas, Bart van Ree, Ralph Simons, Enrico Sterkenburg, Wouter van Tatenhove, Geert van Tiel, Sander van Tol, Bianca Ton, Joëlle Veltman, Eva Verstraete, Arjan Wester, Kelly Wevers en Thomas van Woensel.

Op 3 november 2023 legden 23 geslaagden de eed af:

Jolien Bosma, Job Brandts, Stan Buskes, Recep Cetintas, Milou van den Dijssel, Jurgen Dreesen, Jorrit op den Dries, Reiny Haijtema, Aron Jansen, Sander Jansen, Sylvia Jansen-Muller, Bjorn van Kooij, Kirsten Kottkamp, Leon de Leeuw, Els van der Linden, Wietse Mattheus, Chantal Mauricia, Mathilde Mommers, Bas van Nes, Seline Peters, Harold Venner, Koen Verlijdsdonk en Isabeau Verschuren.

Op 10 november 2023 legden 22 geslaagden de eed af:

Dave Albers, Simon Beijer, Demi van den Broek, Pernelle van Eijk, Rachel Heikerk, Marc Hollants, Daniëlle Janssen, Chris de Jong, Joey Klaver, Pascal de Klein, Tom Klein Koerkamp, Edwin Meijer, Ellis van Mierlo, Jordy Rijdsdijk, Michael de Roos, Mae-Ann Sniijders, Olaf Sperber, Mischa Verouden, Marc Verwoert, Kelly Willems-Palmen, Jaydee Wouters en Hilde Zwanenburg-de Bruijn.

Op 17 november 2023 legden 22 geslaagden de eed af:

Sander van Alphen, Ralph Auberlen, Shannen de Boer, Karin Cox, Paul Dekker, Elles van Dijck, Jessica Dorenbos, Martijn Feld, Bas Hardenberg, Kevin Hendrix, Maurice Heuer, Cedric Heuschen, Mikey Jessen, Mariska Klijn, Janieke Kruithof, Bart Manning, Coen Sonneveld, Maaïke Spiele, Romke Sytse van der Veen, Tim van der Velden, Nick Vieveen en Stephanie Wouterse.

Op 24 november 2023 legden 22 geslaagden de eed af:

Abel Apelyan, Joost Besseling, Demy Bönnen, Peter Brienen, Laser Dipdere, Wilbert de Greef, Wouter den Hollander, George Karaganjan, Stephan Kieft, Pike Kijlstra, Eric Lai, Suzanne Lemaire, Romano Leuvekamp, Jesper Maussen, Karen Paters, Wieger Schoonen, Ingeborg van Straaten, Bruno Teppema, Pieter Veneman, Bram Vingerhoets, Marc van Vliet en Simeon Volkers.

CSRD: Nu begint het echte werk



In 2024 moeten grote beursfondsen voor het eerst voldoen aan de Europese richtlijn CSRD. Vanaf komend boekjaar gaan ze uitgebreid rapporteren over hun duurzaamheidsprestaties. Waar staan ondernemingen en accountants nu, als het gaat om duurzaamheidsverslaggeving? Het is vooral zaak om te leren.

TEKST USHA GANGA, LUCAS GEUSEBROEK EN MARC SCHWEPPE BEELD VRHL, SHUTTERSTOCK

Oktober 2023 was de natste maand tot nu toe ooit gemeten in Nederland; het zoveelste record op rij, als het gaat om het klimaat. Niet voor niets verzamelden 85.000 mensen zich in november in Amsterdam voor de grootste klimaatmars ooit gehouden in ons land. Kort daarna won een partij die minder lijkt te geven om de klimaatverandering de verkiezingen. De maatschappij is verdeeld over het thema duurzaamheid, maar ondertussen rijdt de trein door.

Karrevracht aan cijfers

“Een beter milieu begint bij een karrevracht aan cijfers”, zei Babette Porcelijn in 2017 in Trouw. In haar boek *De verborgen impact* berekende zij waar de grootste ecologische impact zit van onze spullen, voeding, vervoer, kleding enz. Eind 2023 komt die ‘karrevracht’ aan cijfers er daadwerkelijk aan, met dank aan de Europese Green Deal en de Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD). Bedrijven kunnen niet langer zelf kiezen wat zij rapporteren over ESG-onderwerpen: De CSRD en bijbehorende verslaggevingsstandaarden (European Sustainability Reporting Standards, ESRS) bepalen wat er in het jaarverslag moet komen. En daarmee ook wat accountants straks moeten gaan controleren. Begrijpelijk dus dat Porcelijn zich in oktober jl. in het FD optimistisch toont. Bedrijven moeten zich nu echt blootgeven en dat kan verandering stimuleren, meent zij. “Door die gedetailleerde verslaggeving komt een enorme bak data vrij.”

Het FD stelt ook de vraag hoe we bepalen wat duurzaam is. Volgens Bert Scholtens, hoogleraar economie en bedrijfskunde aan de Rijksuniversiteit Groningen, gaat het om “het voorzien in de behoeften van de huidige generatie, zonder die van komende generaties in gevaar te brengen”. Maar hij erkent tegelijk: “In de praktijk voldoet geen enkel bedrijf hieraan.”

Belangrijkste wijziging sinds IFRS

Bepalen wat we wel of niet als duurzaam beschouwen, blijft ingewikkeld. Duurzame prestaties zichtbaar maken is wel het doel van de CSRD en bijbehorende elementen, zoals de ESRS. Volgens kenners is de invoering van de CSRD de belangrijkste wijziging in verslaggeving sinds IFRS. Dus wacht bedrijven en hun accountants een grote inspanning. Maar wel een inspanning met maatschappelijke meerwaarde, die moet leiden tot een meer duurzame economie. Critici zoals hoogleraar en columnist Marcel Pheijffer waarschuwen tegelijk voor een “adviesindustrie die om dit soort onderwerpen heen is ontstaan met compliance als doel, niet als middel”. Internationaal onderzoek van afgelopen

zomer liet zien dat maar één op de drie bestuurders en toezichthouders van bedrijven voldoende snapt van duurzaamheid om het zittende management op duurzaam bestuur of duurzaam beleid te controleren of uit te dagen. Opvallend, aldus de onderzoekers, aangezien 79 procent wel stelt bekend te zijn met de strategische kansen én risico's die ESG-kwesties met zich meebrengen. Twee derde wil duurzaamheidskwesties het liefst volledig integreren in de bedrijfsstrategie. De wil is er dus vaak wel, maar de crux zit hem in de uitvoering, in concrete doelstellingen, met meetbare resultaten op de weg daar naartoe. Uit een studie van de Universiteit Maastricht onder zevenduizend bedrijven in 77 landen bleek recent dat ESG-scores vaak zijn gebaseerd op nog te verrichten inspanningen. Duurzaamheidsambities en -prestaties moeten dus kritisch en in samenhang worden bekeken. In NRC vatte Mark Vaessen, partner KPMG en tegenwoordig president van Accountancy Europe, het eerder als volgt samen: “Bedrijven moeten verduurzaming wel écht integraal onderdeel maken van hun strategie. Anders wordt het alleen maar een →

‘Maar één op de drie bestuurders en toezichthouders van bedrijven snapt voldoende van duurzaamheid om het management op duurzaam bestuur of beleid te controleren of uit te dagen.’



‘Niet alles zal meteen goed gaan, dus is het zaak te kiezen voor transparantie en verantwoording over de gemaakte keuzes.’

exercitie op hoofdkantoor niveau, waar mensen wat cijfertjes bij elkaar zitten te plakken.”

Geweldige kans

Deloitte-partner en columnist op Accountant.nl Wim Bartels ging deze zomer nader in op de mate waarin de Europese verslaggevingstandaarden (ESRS) al dan niet voldoende houvast bieden. Wat hem betreft is de transformatie een geweldige kans “om ons als accountants weer echt bezig te houden met waar de activiteiten van de gecontroleerde maatschappelijk gezien toe leiden. Om goed na te denken en een eigen professioneel oordeel te vormen op basis van de inhoud (met hulp van specialisten, uiteraard). Om niet de juiste vinken te zetten bij de processtappen, maar een daadwerkelijk gesprek met het bestuur van de organisatie te hebben

over de effecten die ze hebben op het milieu - en wat het milieu omgekeerd voor hun kan betekenen.”

Dat het complex wordt, daarover zijn de specialisten het wel eens, bijvoorbeeld vanwege de dubbele materialiteit, één van de kernbegrippen binnen de CSRD. “De werkelijkheid is te complex om deze in een (ESG) maatstaf te vangen. We ontkomen er niet aan om meer te doen dan eenvoudig gewichten toe te kennen aan de onderliggende doe-

len en aan te geven hoe snel we als bedrijf menen dat we de doelen halen”, meent hoogleraar Jan Bouwens in een column op Accountant.nl.

Aan de slag

De aanloop richting invoering van de CSRD was ondanks een jaar uitstel relatief kort, maar toch moeten grote beursfondsen er al vanaf 1 januari 2024 mee aan de slag en volgen andere bedrijven in de jaren erna. Dat maakt dat ook de weerstand

CONSULTATIE IMPLEMENTATIE DUURZAAMHEIDSRAPPORTERING ONDER CSRD

De overheid is gestart met de consultatie van het Implementatiebesluit richtlijn duurzaamheidsrapportering. Deze richtlijn gaat over duurzaamheidsrapportering door ondernemingen en is gebaseerd op de CSRD. Het implementatiebesluit verplicht beursvennootschappen (met uitzondering van micro-vennootschappen), alle andere grote vennootschappen, banken en verzekeringsmaatschappijen tot het opstellen van een duurzaamheidsrapportering. De consultatie startte op 20 november jl. Reageren kan tot en met 18 december 2023.

toeneemt tegen de enorme regelbrij die met de duurzaamheidsrichtlijn mee komt. Niet voor niets stelde een onderneming als Sligro in haar jaarverslag over 2022 dat het toch wel erg jammer is dat duurzaamheid nu zoveel regeltjes meebrengt. Zo kon het bedrijf immers niet investeren in concrete duurzaamheidsactie, maar was men alleen bezig met administratie. Vanuit het Europees Parlement kwam een motie met het verzoek om de ESRS aan te passen, want de standaarden zijn veel te uitgebreid en betekenen een lastenverzwaring. Ondernemingen hebben het al zo moeilijk met de energietransitie en de inflatie, aan die duurzaamheidsrapportage komen ze niet toe. Tegelijkertijd nemen de financiële kansen en risico's gekoppeld aan duurzaamheid snel toe en is voor juiste investeringsbeslissingen sturingsinformatie hoognodig. Waar staan we nu, aan de vooravond van CSRD? De brug wordt nog gebouwd, terwijl we er al overheen lopen, zo lijkt het. Bedrijven starten met het opzetten van hun rapportages en zijn bezig om ook hun strategie zodanig aan te passen, zodat ook informatie wordt opgenomen zoals gevraagd wordt door de CSRD.

Strijd tegen de klok

Tegelijk is de bijbehorende wetgeving nog altijd niet definitief en strijden betrokken partijen tegen de klok. De CSRD is een *directive* (Europese richtlijn) en moet dus nog in de Nederlandse wet worden geïmplementeerd. Dat gaat in 2024 gebeuren via een aanpassingswet en een Algemene Maatregel van Bestuur, die in november 2023 is gepubliceerd voor consultatie. De bij de richtlijn behorende standaarden (ESRS) zijn in november nog net voor de start van het eerste CSRD-boekjaar definitief vastgesteld in het Europese Parlement. Een wereldwijde controlestandaard van de IAASB is in consultatie gegaan, maar gaat pas voor boekjaar 2026 gelden; te laat dus voor de start

KWART BEDRIJVEN NOG NIET VOORBEREID OP DUURZAAMHEIDSRAPPORTAGE

Ruim een kwart van de grote Nederlandse bedrijven die vanaf 2025 wettelijk verplicht zijn om te rapporteren over hun duurzaamheidsbeleid en -prestaties, verzamelt nog geen data over de eigen klimaatimpact. Dat stellen onderzoekers van SEO Economisch Onderzoek en de UvA op de economenwebsite ESB. Een deel van de bedrijven is wel al actief bezig; ongeveer de helft ervan monitort voortdurend zijn voortgang. Uit de enquête blijkt dat 27 procent van de bedrijven nog geen data verzamelt of rapporteert over hun klimaatimpact. Bedrijven die niet onder de verplichtingen van 2025 gaan vallen, zijn aanzienlijk minder ver in de uitwerking van hun milieurapportage, stellen de onderzoekers.

van de CSRD. Gelukkig is er wel al een Nederlandse standaard die houvast kan bieden (COS 3810N). Het raamwerk van wet- en regelgeving is dus nog niet klaar. Daarom stellen betrokkenen richting onderneming en accountant: Ga aan de slag, ondanks die onzekerheid. Niet alles zal meteen goed gaan, dus is het vooral zaak te kiezen voor transparantie en verantwoording over de gemaakte keuzes. Waar ben je nog zoekende? Waar koos je een methode die misschien niet perfect is, maar die wel de beste schatting leek op het moment dat je daar als onderneming voor koos?

Leren

Belangrijk bij het traject rondom de invoering van de CSRD is dat er in de hele keten ruimte is om te leren; dat is immers wat alle ondernemingen gaan doen die op basis van de nieuwe richtlijn gaan rapporteren. Het is ook wat alle accountants doen die *assurance* gaan verstrekken bij CSRD, het is wat toezichthouders zoals de AFM doen en wat mkb-ondernemingen die betrokken zijn bij rapportageplichtige ondernemingen moeten doen. Een hele grote groep bedrijven en organisaties gaat vanaf komend jaar rapporteren en moet daarvoor passende rapportagesystemen inrichten. Dat kost zowel voor 2024 als voor 2025 heel veel werk en tijd. Focus is daarbij van belang. Data waarover organisaties gaan

rapporteren, zullen ze moeten meten. Maar de CSRD vraagt ook om transparantie over beleid, acties en sturing in de keten. Ondernemingen doen er goed aan helder aan te geven waar ze al zaken tot in de puntjes hebben ingericht en waar ze nog niet verder kunnen gaan dan de identificatie van de belangrijkste issues. Het is geen schande om te moeten melden dat een onderneming nog niet weet hoe iets moet. Bij veel duurzaamheidsonderwerpen is wellicht nog niet duidelijk waar te beginnen, maar erkennen dat er negatieve impact is, is een eerste stap. Stuur gericht op de belangrijkste thema's en rapporteer over de rest transparant wat je wel en vooral ook wat je niet doet. Of zoals het FD eind november in zijn commentaar stelde: "Wetgever en toezichthouder zijn op zoek naar bedrijven die het doel van de CSRD begrijpen." De maatschappij is niet op zoek naar perfectie, maar naar inzicht. Laat dat het eerste doel zijn en doe het samen; als sectorgenoten, als onderneming en accountant, of binnen een internationale samenwerkingsorganisatie als Accountancy Europe. Zo wordt de CSRD steeds meer het sturingsinstrument dat nodig is om ondernemingen de juiste keuzes te laten maken, in het verduurzamen van hun bedrijfsvoering en in hun rapportages. Vanaf het boekjaar 2024 weten we of dat ook gaat lukken. ←

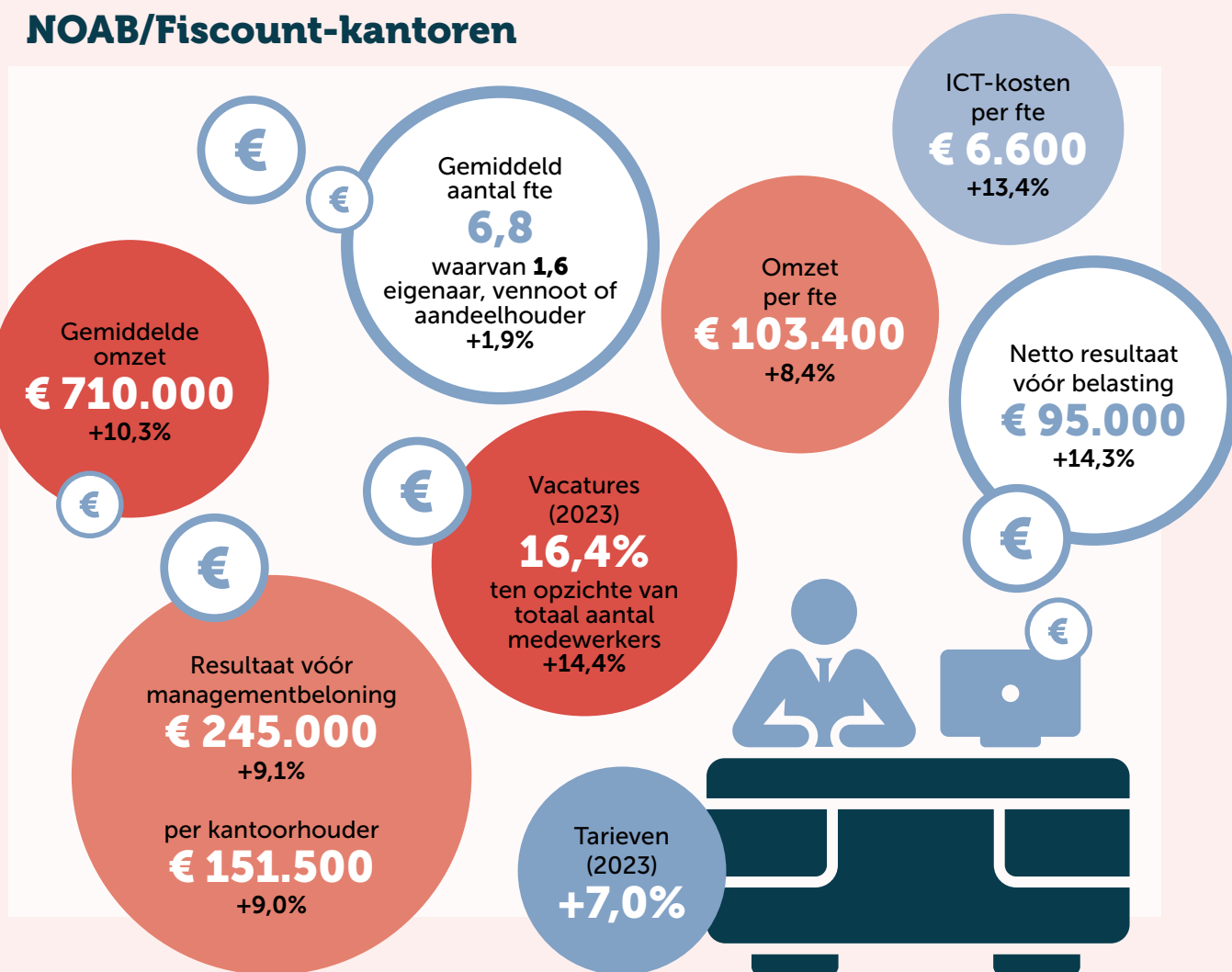
BECIJFERD: KLEINE KANTOREN

De omzet van kleinere accountants-, administratie- en belastingadvieskantoren groeide in 2022 met gemiddeld 10,3 procent. Dat blijkt uit de Benchmark Kantoorcijfers van NOAB en Fiscount, uitgevoerd onder de daarbij aangesloten kantoren. Het resultaat na managementbeloning groeide met 14,3 procent ten opzichte van het voorgaande jaar, ondanks een kostenstijging van 10 procent.

Verreweg het grootste deel van de omzet (64 procent) komt nog steeds uit administratieve verwerkingen en samenstellwerkzaamheden. Dat percentage is zelfs licht gestegen ten opzichte van het voorgaande jaar (61 procent). Het aandeel van adviesgerichte werkzaamheden daalde van 16 naar 15 procent.

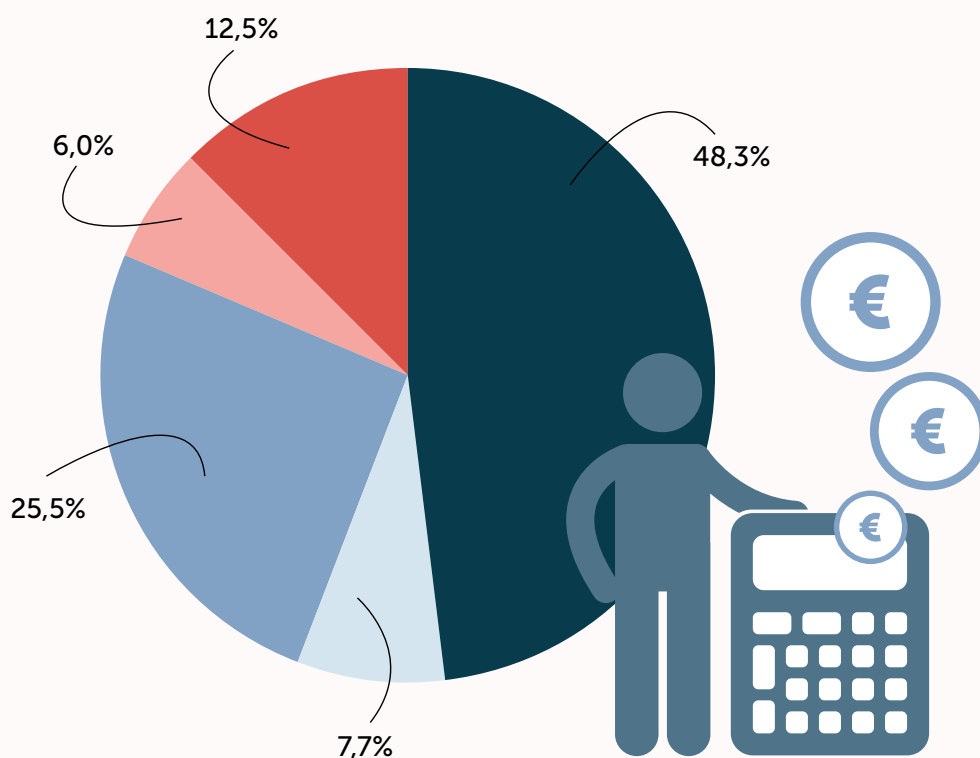
Het percentage omzet uit het verzorgen van aangiften en de loonadministratie bleef stabiel op 19 procent. Uit nieuwe cijfers van het CBS blijkt dat de omzet in de hele sector accountancy, administratie en belastingadvies in het tweede kwartaal van 2023 met 6,8 procent is gestegen ten opzichte van hetzelfde kwartaal een jaar eerder.

NOAB/Fiscount-kantoren



Kosten

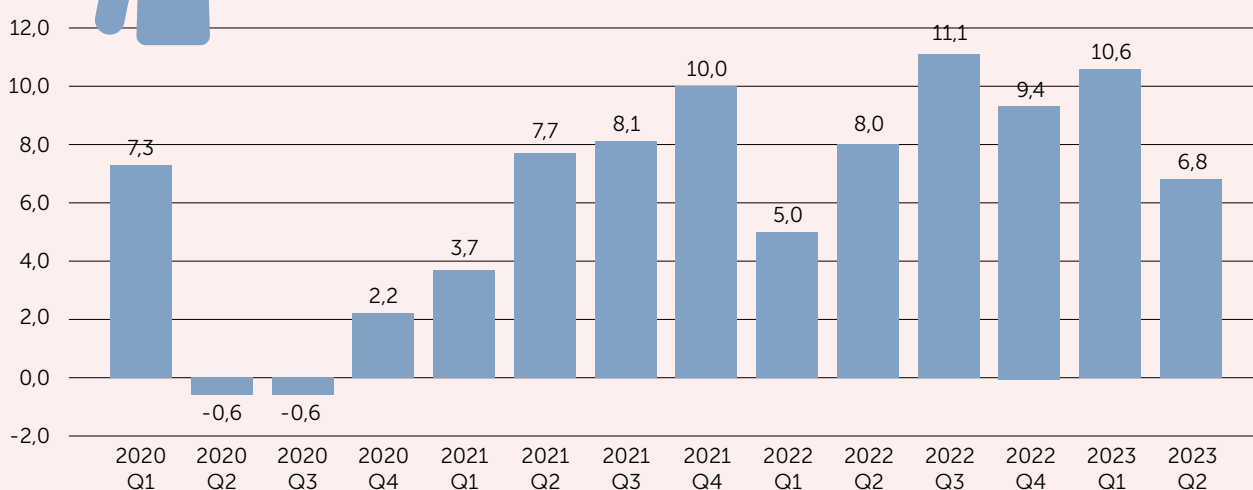
- Personeel
- ICT
- Management-vergoeding
- Huisvesting
- Overig



Bron: NOAB/Fiscount

Sector Accountancy, belastingadvisering en administratie

Omzetontwikkeling t.o.v. een jaar eerder (%)



Bron: CBS

BRONNEN



Moneyland part 2

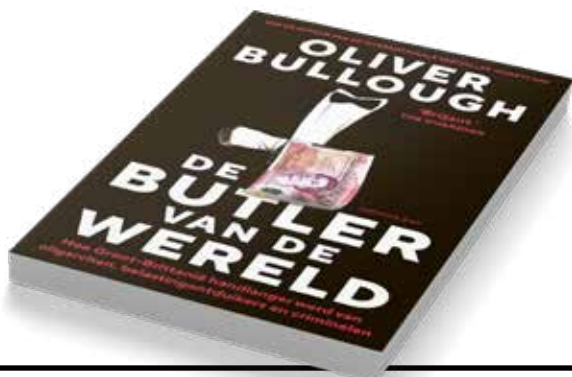
Even terugbladeren naar Accountant nummer 2 uit 2019. Hierin schreven we een positieve recensie van het boek *Moneyland* van Oliver Bullough waarin hij haarfijn de tactieken beschreef die zogenoemde *Moneylanders* gebruiken om zoveel mogelijk geld buiten het zicht van de fiscus te stallen én de medewerking die 'respectabele' zakenbankiers en overige instituten wereldwijd hieraan geven.

We zijn nu een paar jaar verder en Bullough schreef een vervolg, waarin hij specifiek Groot-Brittannië op de korrel neemt en daarbij grote woorden niet schuwt: "Het land opereert als een reusachtige maas in de wet, ondermijnt de wetgeving van andere landen, brengt op slinkse wijze belastingtarieven omlaag en wast het criminele geld van buitenlanders wit."

Zo, we zijn binnen. Groot-Brittannië als handlanger en butler van al het foute volk met te veel geld. Met dit boek brengt Bullough in kaart waar en wanneer het misging. Hij benoemt de Suez-crisis van 1956, waarmee het British Empire voorgoed verleden tijd was en er een nieuw verdienmodel is ontstaan: Het aanbieden van financiële diensten aan de rijken der aarde. En dit alles zonder al te veel lastige vragen te stellen over waar de centjes precies vandaan komen.

Net als in het boek *Moneyland* beschrijft hij ook nu met smaak en sjeu zijn ontmoetingen met personen die met opsporing en financieel toezicht belast zijn, maar die al te vaak schouderophalend tegenover Bullough tijdens een interview zeggen: "Waar doe ik eigenlijk mijn best voor?" Je kunt er soms knap deprimé worden, maar in elk geval heeft Bullough met zijn speurtochten naar de *ins* en *outs* van foute geldstromen en -constructies wederom een fijn leesbaar boek geschreven.

Oliver Bullough: De butler van de wereld - Hoe Groot-Brittannië handlanger werd van oligarchen, belastingontduikers en criminelen, Thomas Rap 2023, ISBN 978 94 004 0981 1



Know thy enemy

Wat nu, een handleiding voor de projectsaboteur om het niet goed te doen en een project de soep in te laten draaien? Dat is weer eens andere koek in *Accountant*.

Een bekend gegeven is dat veel projecten én langer duren én meer kosten dan voorzien. Niet enkel door slechte planning of optimistische projectmanagers, maar ook door doelbewust tegenwerkende saboteurs. En die krijgen met dit boek het licht van de schijnwerper op zich: Wie zijn het, hoe gaan ze te werk, hoe bereiken ze hun doelen?

Zodoende lijkt dit boek twee kanten te bestrijken. Tips om de boel effectief en vanuit de achtergrond te saboteren én tips om als projectmanager dit saboterende gedrag te herkennen en te bestrijden. Het is maar net welke schoenen u aan heeft. Overigens gaan de auteurs goed met hun tijd mee, want er zijn ook tips voor *agile* projectsabotage. Ja, dat klinkt lekker hip. Alles wordt vlot beschreven met de nodige voorbeelden. En die voorbeelden zijn zeer actueel, zo komt PwC Australië en de nieuwe belastingwetgeving aldaar ook nog even langs. In elk geval een interessant boek - met een serieuze kwinkslag - en een zeer welkome aanvulling op al die 'dertien in een dozijn'-boeken met 'tips en trucs voor efficiënt projectmanagement' die overal staan te verstoffen in de boekenkast. Deze is echt veel leuker.

Dion Kotteman en Jeroen Gietema: De projectsaboteur - het geheime handboek voor de projectsaboteur, Van Duuren Management 2023

Hoe kunstmatig intelligent bent u?

De ontwikkeling van kunstmatige intelligentie is al decennia gaande maar dit jaar lijkt het echt doorgebroken te zijn. Althans, in bekendheid bij het brede publiek.

Voornamelijk door de stormachtige opkomst van ChatGPT en de publiciteit rondom algoritmes bij overheidsinstanties die minder neutraal blijken te zijn dan gehoopt.

Een boekje in pocket size waarin de basisprincipes van kunst-



TEKST ROB HEINSBROEK

matige intelligentie kort en krachtig worden beschreven, kan dus geen kwaad. In kort bestek laten Gieling en Van den Berg de belangrijke principes

langskomen: algoritmes, *machine learning*, generatieve AI etc., maar ook aandacht voor ethische dilemma's en risico's. En in het laatste hoofdstukje aandacht voor 'AI in de toekomst' met gedachten en voorspellingen van onder andere voormalig wereldkampioen schaken Gari Kasparov en de vandaag de dag alomtegenwoordige Elon Musk.

Een nuttig tussendoortje dus... en eigenlijk had ChatGPT deze recensie moeten schrijven, maar dat hebben we niet gedaan. Eer van je werk, weet u wel.

Remy Gieling en Job van den Berg: *Kunstmatige intelligentie in 60 minuten*, Haystak 2023, ISBN 9789461265555

Be a warrior

Veelal wordt er bij oosterse invloeden op gezond werken gedacht aan allerlei vormen van meditatie, zen-achtige toestanden, *mindfulness* en dergelijke. Dit boek haalt de oosterse invloed eens van de andere kant: vechtkunst.

Dat betekent trouwens niet dat de zwaarden kunnen worden geslepen. De traditionele Japanse samoerai is een meester in zwaardkunst, speer en pijl-en-boog, maar ook in kalligrafie en schrijven van gedichten. De 'krijgeroefeningen' in het boek weer spiegelen deze mix; oefeningen in 'in balans staan' maar ook in 'zen meditatie'.

Gesthuizen geeft veel nuttige voorbeelden - ook uit zijn eigen loopbaan en ervaring - waarvan de link met oosterse vechtkunst-principes echter soms wat lastig te zien is. Zo is de aansporing dat managers hun medewerkers vertrouwen geven en met respect behandelen toch niet exclusief oosters. Meer een kwestie van algemeen fatsoen, zou je kunnen zeggen.

Hoe dan ook staan er nuttige tips in het boek om met werkdruk, stress en ego-trippende managers om te gaan. Dus: "Be a warrior, but a gentle one."

Caspar Gesthuizen: *Als een krijger in de kantoorruimte - weerbaar op het werk met principes uit de oosterse vechtkunst*, S2uitgevers 2023, ISBN 978-94-93282-18-6



ELLY'S BOEKBLOG



Elon Musk: Gek! Of toch niet?

Walter Isaacson schreef eerder de biografie van Steve Jobs en met diens bekende quote "Zij die gek genoeg zijn om te denken dat ze de wereld kunnen veranderen, zijn degenen die dat doen", begint en eindigt hij zijn biografie van Elon Musk. Hij weet daarin zowel de briljante geest als het bezopen gedrag van Musk goed te vangen.

Zo wordt duidelijk dat alle activiteiten van Musk, hoe divers ook, passen in zijn missie om de mensheid te beschermen. Hij bewandelt daarvoor drie paden. 1: De mensheid moet multi-planetair worden, voor het geval er wat met de aarde gebeurt (door klimaatverandering, wereldoorlog, meteoriet). Dit verklaart SpaceX en Starlink. Dan 2: Duurzaamheid (misschien is de aarde toch te redden). Hiervoor heeft hij Tesla, Tesla Energy en The Boring Company. En 3: Het menselijk bewustzijn beschermen tegen vijandig AI. Hiervoor ziet hij samenwerking tussen AI en menselijke I als de oplossing en dat probeert hij met Neuralink, Autopilot, Optimus en X.ai te bereiken. Tussen de drie zijn kruisverbanden en ook de aankoop van Twitter past er naadloos in. Hoe verrassend!

Maar Musk is ook impulsief ("mesjogge tweets", stelt Isaacson), hypocriet, gemeen, maniakaal, niet empathisch, extreem risicozoekend, sociaal. En uiterst slim, dol op zijn elf kinderen en zakelijk toch wel uiterst rationeel. Het 'productie-algoritme' wat hij bij Tesla en SpaceX gebruikt, past hij nu bij Twitter/X toe. Dit klinkt bepaald veelbelovend. Gek? Best wel. Wereldveranderaar? Ja.

Uitstekend boek, dik (700 pagina's), maar fijn gestructureerd in kleine hoofdstukjes. En op de shortlist voor *Best Business Book of the Year* van de Financial Times.

Walter Isaacson, *Elon Musk*, Spectrum, 2023. ISBN 9789000381609

Elly Stroom Cloeck is project- en interimmanager GRC, audit en accountancy. Ze schrijft recensies en samenvattingen van managementboeken, te vinden op 1001managementboeken.nl.

Young profs spreken met AFM over fraude

Een groep young professionals ging op 28 september in gesprek met de AFM over frauderisicoanalyse. Meer checklists is niet de oplossing, zo was het gevoel.



Young Profs. De negatieve berichtgeving over de sector die ontstond rondom het rapport deed bij veel young profs pijn. Zij werkten de afgelopen jaren hard om de kwaliteit te verbeteren, zo werd gesteld.

Volgens de deelnemers was het een open gesprek, waarin young profs en onderzoekers van de AFM ervaringen deelden en een goede discussie voerden over de bevindingen en gevolgen van het AFM-rapport. Met die input kunnen de young profs aan de slag, om een kritische dialoog aan te gaan binnen hun team en met de klant. De AFM is blij met de inzichten vanuit de young profs en neemt dit mee in de dialoog met de accountantsorganisaties. De toezichthouder voert de komende jaren opnieuw themaonderzoeken op het gebied van fraude uit.

In juni jl. bracht de AFM een onderzoeksrapport uit, waaruit bleek dat een scherpere houding nodig is bij de frauderisicoanalyse door accountants.

Voor de AFM reden om het gesprek over fraude aan te gaan met een grote groep jonge professionals, van de 'big nine'-accountantskantoren en de NBA

NBA verlengt verplicht PE-thema Duurzaamheid tot eind 2024

Het NBA-bestuur verlengt de termijn waarbinnen leden invulling mogen geven aan het verplichte permanente educatie-onderwerp Duurzaamheid tot eind 2024.

Leden hebben nu dus nog tot en met 31 december 2024 om invulling te geven aan dit PE-thema. Onder meer leden in het mkb gaven aan op dit moment moeite te hebben om een zinvolle en effectieve invulling te geven aan duurzaamheid als verplicht PE-thema. Zij stellen dat het vaak nog niet duidelijk is of zij een rol krijgen bij de assurance van duurzaamheidsverslaggeving en welke dan precies. Ook is nog niet

duidelijk hoe de beoordeling van duurzaamheidsrapportages wordt geregeld. Mkb-accountants zoeken naar praktisch toepasbare informatie, maar die is in dit stadium voor hun doelgroep nog onvoldoende voorhanden in het trainingsaanbod, stellen zij.

Niet nog een keer

Leden die in 2023 al invulling aan de PE-verplichting gaven, hoeven dat uiteraard niet nogmaals

te doen. Leden die het verplichte thema Duurzaamheid doorschuiven naar 2024, wordt gevraagd hierover een vermelding op te nemen in hun PE-portfolio 2023, om eventuele verwarring daarover te voorkomen. Het NBA-bestuur heeft voor 2024 geen nieuw PE-onderwerp als verplicht aangemerkt voor alle leden.

Geheimhoudingsplicht accountant is niet absoluut

De geheimhoudingsplicht van accountants moet vertrouwelijkheid waarborgen, maar is niet absoluut. De Stuurgroep Publiek Belang heeft hierover een discussienotitie uitgebracht.

Sommige belanghebbenden bij de uitkomsten van accountantscontroles zouden graag zien dat accountants opener zijn over wat zij aantreffen bij door hen gecontroleerde organisaties, aldus de opstellers. De eerder vernieuwde NBA-Handreiking 1118 moedigt accountants aan meer te vertellen op de aandeelhoudersvergadering. Ook andere stakeholders en het maatschappelijk verkeer willen meer openheid van de controlerend accountant.

Grijs gebied

Tegelijk moeten accountants de geheimhoudingsregels naleven die voortvloeien uit Europese en Nederlandse wetgeving en de eigen

beroepsregels. De regelgeving laat het in bepaalde gevallen aan de accountant over, om te bepalen of informatie vertrouwelijk is of niet. Dat vraagt om een afweging in het 'grijze gebied' tussen evident vertrouwelijke informatie en de eigen waarnemingen en bevindingen van de accountant, stelt de notitie.

Een projectgroep heeft in de discussienotitie 'Geheimhouding ontrafeld' een analyse gemaakt van wat de veronderstelde problematiek precies inhoudt en op welke momenten en in welke vormen in het controleproces de thematiek aan bod kan komen. Belangrijkste bevinding is dat de accountant in principe vrijuit kan

communiceren over werkzaamheden en bevindingen. Maar in de praktijk zal er altijd een grijs gebied zijn tussen een 'eigen' bevinding van de accountant en vertrouwelijke informatie van de gecontroleerde organisatie, aldus de opstellers.

Consultatie

De discussienotitie is opgesteld in opdracht van de Stuurgroep Publiek Belang. De uitgave is onderdeel van de al langer lopende Veranderagenda Audit. De NBA legt de discussienotitie van de stuurgroep ter consultatie voor; reageren kan tot 22 december 2023. Meer informatie is beschikbaar via nba.nl.

NBA wil tuchtrechtelijke maatregelen bij examenfraude

Naar aanleiding van de berichtgeving over examenfraude bij grote accountantskantoren kondigt de NBA een aantal maatregelen aan.

De NBA beschouwt de verschillende vormen van geconstateerde examenfraude als een schending van de door alle accountants afgelegde beroepseed en van de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA). Proportionaliteit is belangrijk, maar voor nader te bepalen ernstige gevallen van examenfraude ligt tuchtrechtelijke opvolging voor de hand. Het oordeel is uiteindelijk aan de Accountantskamer.

De beroepsorganisatie trekt daarnaast de huidige kennistoets terug en dringt aan op snelle afronding van de interne onderzoeken bij de zes oob-accountantsorganisaties, zodat de sector voor de zomer van 2024 stappen kan zetten ter verbetering. Om hun interne onderzoek beter uit te kunnen voeren, stelt de NBA vragen en antwoorden van de kennistoets desgevraagd beschikbaar aan de kantoren.

Evaluatie PE-systematiek

De NBA kondigde al eerder aan dat de huidige systematiek van permanente educatie en verplichte kennistoetsen wordt geëvalueerd. Zodra die evaluatie gereed is en een nieuw model is ontwikkeld, laat de beroepsorganisatie dat door een externe deskundige toetsen op fraudegevoeligheid. De NBA blijft tegelijk wijzen op de eigen verantwoordelijkheid van iedere individuele accountant voor zijn of haar eigen professionele ontwikkeling. Daar past vanzelfsprekend geen frauduleus handelen bij.

Waardenonderzoek NBA: van klanttevredenheid naar maatschappelijke verantwoordelijkheid

Het nemen van maatschappelijke verantwoordelijkheid komt prominent naar voren in de gewenste cultuur van accountants. Ook hechten ze steeds meer belang aan het leveren van een maatschappelijke bijdrage en zijn ze minder gericht op klanttevredenheid of commerciële prestaties van de eigen organisatie.

Die conclusies blijken uit het uitgebreide cultuuronderzoek, dat de NBA het afgelopen halfjaar heeft uitgevoerd. Het onderzoek werd opgezet nadat eerdere oorzakenanalyses aantoonde dat cultuur en gedrag een belangrijke voedingsbodem vormen voor kwaliteits-, fraude- en continuïteitsproblemen. De uitkomsten zijn in november gepresenteerd.

Via een waardenonderzoek onder leden en trainees zijn hun persoonlijke waarden in kaart gebracht, evenals hun opvattingen over de huidige en de gewenste cultuur binnen het accountantsberoep. Het onderzoek is verricht onder 17.732 accountants en trainees. De respons was met 9,9 procent hoog, in vergelijking tot het

gangbare gemiddelde van circa vijf procent.

Maatschappelijke rol

Het streven naar voortdurende verbetering van de controlekwaliteit vertaalde zich de afgelopen jaren steeds meer in kritische aandacht voor cultuur en gedrag, aldus de NBA. Kwaliteit staat hoog in de persoonlijke waarden van accountants en neemt een prominente plaats in bij de huidige en gewenste cultuur.

In de huidige cultuur is 'klanttevredenheid' nog een belangrijke waarde, blijkt uit het onderzoek. In de gewenste cultuur maakt dat uitgangspunt ruimte voor 'maatschappelijke verantwoordelijkheid'. Dat past bij de maatschappelijke rol van de accountant. 'Regeldruk' staat

als enige beperkende waarde in de top 10 van de huidige cultuur. Uit een vergelijkende analyse blijkt dat accountants meer regeldruk ervaren dan professionals uit andere gereguleerde beroepsgroepen.

Vervolgtraject

De uitkomsten van het onderzoek en de gemaakte analyses leveren vertrekpunten voor het vervolg van het cultuurprogramma, de zogenaamde 'bevorderingsfase'. Om het cultuurprogramma te laten slagen is het van belang dat alle betrokken partijen, waaronder ook externe stakeholders, het programma steunen en dragen, benadrukt de NBA. Meer informatie over het onderzoek is beschikbaar via nba.nl.

Eindelijk weer een Accountantsdag

De NBA Accountantsdag 2023, die op 23 november in Leusden werd georganiseerd, was de eerste sinds november 2019. De dag werd gehouden in het AFAS Theater in Leusden en was geheel uitverkocht.

In het plenaire ochtendprogramma stonden de huidige onzekere tijden centraal. Hoofdeconoom Sandra Phlippen van ABN Amro ging in op de lokale economie, daags na de Tweede Kamer-verkiezingen. In een paneldiscussie ging Phlippen in gesprek met Arend Jan Boekestijn, oud politicus en historicus aan de Universiteit Utrecht. Ook de twee Kwartiermakers toekomst accountancysector kwamen aan bod, net als



AFM-bestuurder Hanzo van Beusekom. Dagvoorzitter was Rens de Jong.

Tijdens twee rondes met themasessies kwamen thema's aan de orde als de impact van kunstmatige intelligentie, de krappe arbeidsmarkt,

duurzaamheid, regeldruk en private equity. In de plenaire slotsessie sprak Marcel Levi over navigeren in onzekere tijden en bewees Victor Mids dat niet alles is wat het lijkt. Meer over de Accountantsdag is te vinden via Accountant.nl.

PE-portfolio al bijna gereed? Rond je PE-portfolio op tijd af!

In het vierde kwartaal is het tijd voor de reflectiefase, zorg dat je uiterlijk 31 januari 2024 compliance afgeeft via MijnNBA.

6 tips om tot een succesvolle reflectie te komen:

- Reflecteer op je leerdoelen en niet op je leeractiviteiten. Maak duidelijk hoe je het geleerde hebt kunnen toepassen op je beroepspraktijk;
- Reflecteer voor elk leerdoel apart; heb je bijvoorbeeld drie leerdoelen, dan volgen er drie reflectieverslagen;
- Gebruik een beproefd model voor reflectie zoals die van Starr of Korthagen;
- Voor de reflectie is wat context nodig, wees niet te kort door de bocht (geen staccato verslagen);
- Onderschat het belang van reflecteren niet, dit onderdeel weegt zwaar in de beoordeling van het PE-portfolio. Neem er de tijd voor.
- Heb je in 2023 voldaan aan het verplichte thema Duurzaamheid, vergeet dan niet dit als leerdoel op te nemen en maak daarvan een reflectie.

Meer informatie: www.nba.nl/pe, daar vind je onder meer veelgestelde vragen, voorbeeldportfolio's, handleiding en filmpjes.

Koninklijke Nederlandse
Beroepsorganisatie
van Accountants

The logo for the Koninklijke Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA) features a thick orange horizontal bar above the letters 'NBA' in a bold, orange, sans-serif font.

Team DilemmApp wenst u fijne feestdagen!



Oplossing: 
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

Horizontaal

2. Een set van waarden, regels, normen en principes die schetsen wat werknemers verwachten van personeel binnen een organisatie
4. Een vorm van bedrog
9. ...van de notre dame
12. Een keuze tussen twee even (on)aantrekkelijke alternatieven
13. De kans dat een potentieel gevaar resulteert in daadwerkelijk incident
14. Het geven van (ander woord voor) 'raad'
15. Controls gerelateerd aan mens en gedrag

Verticaal

1. In het fijnste laken is het meeste
3. De zedelijke handeling
5. Preventie,, response
6. Hoeveel jaar bestaat de DilemmApp in 2024?
7. Onafhankelijke functie, gericht op bevordering van naleving
8. Verzamelnaam voor smeergeld, afpersing etc
10. Karaktereigenschap – eerlijk en oprecht, niet omkoopbaar
11. Verhullen van crimineel geld



NBA: Alle partijen moeten verantwoordelijkheid nemen bij energietransitie

Omdat de maatschappelijke welvaart en economische processen zo zijn verweven met het gebruik van energie, raakt de energietransitie iedere hoek van de samenleving. De energietransitie slaagt alleen als alle betrokken partijen daarin hun verantwoordelijkheid nemen. Ook de accountant speelt daarbij een rol. Dat stelt de Signaleringsraad van de NBA in een nieuwe publieke managementletter (PML) over de energietransitie.

De overgang van fossiele brandstoffen naar duurzame vormen van energie is een grote opgave, aldus de publicatie. De onzekerheden rondom die transitie worden nog versterkt door elementen als de huidige geopolitieke spanningen en maatschappelijke weerstand, bijvoorbeeld tegen het aanleggen van de nodige energie-infrastructuur.

De veelomvattendheid van de energietransitie leidt ook tot de vraag welke rol

de externe accountant kan of moet spelen. Er bestaat een grote maatschappelijke behoefte aan betrouwbare informatie of een onderneming op koers ligt met haar duurzaamheidsprestaties. Tegelijk is er een groot tekort aan betrouwbare data. De energietransitie vraagt bij uitstek dat accountants met een brede en toekomstgerichte blik hun functie kunnen uitoefenen om hierin een rol van betekenis te spelen, zo stelt de Signaleringsraad.

De publicatie is onderdeel van een al jaren lopende reeks publieke managementletters van de NBA. Met deze uitgaven bundelt de NBA collectieve kennis van Nederlandse accountants, met het doel risico's op het gebied van financiën, governance en meer binnen sectoren in kaart te brengen. De PML is beschikbaar via nba.nl.

Alliander wint laatste editie Kristalprijs

Alliander is de winnaar geworden van de Kristalprijs, de prijs voor de beste mvo-verslaggeving. Ook FMO en Philips waren genomineerd. 2023 was het laatste jaar waarin de prijs door het ministerie van EZK en de NBA werd toegekend.



toezicht op naleving daarvan door de AFM. Naast de Kristalprijs was er dit jaar ook een eervolle vermelding voor het thema dubbele materialiteit in het jaarverslag. Ook is teruggeblikt op de impact van de Transparantiebenchmark en de Kristalprijs op de verbreding en verdieping van jaarverslaggeving in de afgelopen decennia.

De prijzen zijn uitgereikt tijdens een Kristalevent op 28 november in Amsterdam. Tijdens het programma werd in workshops nader ingegaan op dubbele materialiteitsanalyses, circulariteit en de duurzaamheidsrichtlijn CSRD en het

Young profs voor de tuchtrechter

Een groep young profs van de NBA was op 6 oktober te gast bij de Accountantskamer in Zwolle. De jonge accountants namen daarbij zelf deel aan een fictieve zitting.

Accountantskamer-voorzitter Sandra Schreuder, accountant-lid Ted Verkade en secretaris Eveline van de Beld traptten de bijeenkomst 'Leren van tuchtrecht' af met een minicollege over het ontstaan en de werking van het tuchtrecht en het functioneren van de Accountantskamer. Na de pauze werd het serieus: De deelnemers aan de bijeenkomst werden betrokken in een (fictieve) 'zitting' van de tuchtrechter. De young profs mochten daaraan actief deelnemen als leden van de Accountantskamer, in de rol van rechters, secretaris, gedaagde en eiser. Na afloop werd de zaak samen besproken.

Driekwart getoetste kantoren krijgt een voldoende

De Raad voor Toezicht van de NBA heeft in 2022, samen met de SRA, 321 toetsingen uitgevoerd bij accountantskantoren. Daarvan voldeed 74 procent aan de gestelde eisen, vrijwel eenzelfde percentage als in 2021 (75 procent).

Van de 45 hertoetsingen in 2022 werd 73 procent afgerond met een voldoende. In 2021 was dat nog 87 procent. In een aantal gevallen was sprake van ernstige schending van de fundamentele beginselen voor accountants. Bij andere hertoetsingen bleken kantoren niet in staat om de kwaliteit op het vereiste niveau te krijgen. Volgens de raad schakelen kantoren in veel gevallen pas te laat externe hulp in.

In het verslagjaar besteedde de raad ook veel tijd en aandacht aan het voorbereiden van het 'toezicht op nieuwe leest'. De raad hoopt met die nieuwe opzet van het toezicht kantoren eerder wakker te schudden en aan het werk te zetten, om de kwaliteit op orde te brengen of te houden. Tussentijdse ontwikkelingsgesprekken vormen daarbij een belangrijk element. Met het Bureau Financieel Toezicht (BFT) zijn nieuwe afspraken

gemaakt over het toezicht op de naleving van de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft) door accountants. In het verslagjaar hield de Raad voor Toezicht voor het eerst geen toetsingen op het wettelijk domein, dat per januari 2022 is overgedragen aan de AFM. De raad richt zich op vrijwillige controleopdrachten, overige assurance-opdrachten, beoordelingsopdrachten en aan assurance verwante opdrachten.

Nieuw boek over de historie van het accountantsberoep

Op 28 september 2023 stond de NBA samen met stakeholders stil bij de verhuizing van de beroepsorganisatie naar Hoofddorp. Daarbij werd een nieuw boek over de historie van het accountantsberoep gepresenteerd.



NBA-voorzitter Kris Douma sprak bij de opening van de bijeenkomst over "een nieuw huis van het accountantsberoep", dat meer dan voorheen is gericht op ontmoeting en "organischer" aanvoelt dan het oude gebouw aan de Amsterdamse Zuidas. Journalist en historicus Hans Goedkoop, vooral bekend van het tv-programma *Andere Tijden*, stond stil bij de moraal van het bedrijfs-

leven, die in de afgelopen decennia er niet beter op is geworden. Maar gelukkig zijn er accountants, die een "adembenemende rol" vervullen. "U bent de bedrijfsmoraal in uitbestede vorm."

Historie

Hoogleraar Kees Camfferman presenteerde een nieuw boek over de historie van het Nederlandse accountantsberoep, over de periode 1960-1995. Het boek *Blijvend zoeken naar balans* is door hem geschreven samen met Luc Quadackers. Het vormt deel drie in een reeks over de historie van het beroep, die begon bij het boek van Johan de Vries over de jaren 1895-1935, later gevolgd door een boek over 1935 tot circa 1970 door De Hen, Berendsen en Schoonderbeek.

Het nieuwe boek beschrijft een "scharnierperiode" in het beroep, aldus Camfferman. Ontwikkelingen als schaalvergroting, internationalisering, de opkomst van automatisering, de commercialisering en de eerste kritiek op het beroep ontstonden in deze decennia. "De discussies die we nu voeren hebben diepe wortels, het debat is sinds die periode nooit meer verstomd", stelde hij. Het boek bevat ook een kort overzicht van de geschiedenis tot aan 1960 en een beschouwing over de ontwikkelingen na 1995. "Accountants horen uiteraard hun eigen geschiedenis te kennen, maar vanwege het publiek belang van accountantscontrole is kennis van deze geschiedenis ook voor andere stakeholders van belang", aldus de auteurs. Co-auteur Luc Quadackers overhandigde het eerste exemplaar van het boek tijdens de bijeenkomst aan NBA-voorzitter Kris Douma.

"Nog meer inzicht in rittenregistratie
zowel zakelijk als privé?"

Rij jij al blauw?

Bijtelling is 8% van een netto jaarsalaris

CO₂



Belastingdienst



Effectiever werken met Transscope Voertuigsystemen

- ✓ 100% fiscaal proof en met keurmerk RRS (RitRegistratieSystemen)
- ✓ Ritregistratie volgens de richtlijnen van de Belastingdienst
- ✓ Dashboards en rapportage maakt u zelf of u gebruikt een standaard template
- ✓ Mogelijkheid voor een CO₂-rapportage

...ga toch flecten!

Meer info op onze website of neem vrijblijvend contact op.

transscope.nl

Moerheimstraat 83b - 7701 CC Dedemsvaart
Hofmanweg 5 - 2031 BH Haarlem (op afspraak)
Tel: +31 (0)523 - 615323 - verkoop@transscope.nl



Wij zoeken talent! **Bouw mee
aan de audit van de toekomst.**
Solliciteer voor een sleutelrol in ons
professionele team.



werkenbijra12.nl/vacatures
Veenendaal, Zwolle en Naarden (nieuw)



WERKPLEZIER



PERSOONLIJKE
ONTWIKKELING



KWALITEIT



RESPECT



Vereniging van Registercontrollers

Ontdek samen met de VRC de snelste weg van RA naar de RC-titel

Voor meer informatie over onze partners en het verkorte programma scan de QR-code



Heb jij de app van de NBA Community al gedownload?

www.nba.nl/communities

Powered by NBA



IN HERINNERING ROBERT KAMERLING

(25 oktober 1949-13 oktober 2023)



Prof. mr. dr. Robert Kamerling RA was zijn hele werkzame leven in dienst bij de Belastingdienst. Hij was een bekend gezicht binnen het beroep, actief binnen de beroepsorganisatie en auteur van vele boeken over belastingen, waaronder *The International Guide to Tax Auditing*. Als hoogleraar aan Nyenrode stond hij aan de basis van het expertisecentrum Corporate Reporting, Finance & Tax. In september 2019 ging hij als hoogleraar belastingrecht aan Nyenrode met emeritaat. Kort voor zijn pensionering bereikte Kamerling zijn doel om alle bijna tweehonderd landen in de wereld te bezoeken. Dat kon mede door zijn werk bij de Belastingdienst, want in opdracht van de Wereldbank en het IMF hielp hij landen bij het opzetten van hun controleprocessen. Daarnaast publiceerde hij samen met een collega een serie uitgaven over tax auditing in verschillende landen, waaronder Japan, Australië, de VS, Zuid-Afrika en Oekraïne. Via Nyenrode bood hij studenten van de Belastingdienst de mogelijkheid om in zulke landen het controleproces te bestuderen. Als Amsterdam-Zuid-bewoner was Kamerling ook na zijn werk actief, bijvoorbeeld als penningmeester bij

Stichting ARTZUID. "Als accountant was hij behoudend, tegelijkertijd gaf hij ruimte voor cultureel ondernemerschap", aldus de stichting.

Kamerling leed naar eigen zeggen aan het tegenovergestelde van heimwee; het reizen hield hem fris. "Ik vind het 's ochtends heerlijk wakker worden als je niet precies weet wat de dag gaat brengen. Wie je gaat ontmoeten, wat je gaat zien en beleven." Zijn kinderen omschreven hem als "een avonturier in hart en nieren, wiens ziel de wereld omarmde en de prachtigste reizen ondernam". En ook: "De herinneringen aan zijn avontuurlijke geest en zijn onbaatzuchtige ziel zullen voor altijd in onze harten schijnen." Robert Kamerling overleed op 13 oktober 2023, hij werd bijna 74 jaar.

IN MEMORIAM

Met leedwezen maakt het bestuur van de NBA melding van het overlijden van elf collega's.

- **Johan Alexander Hofman RA**, Nijverdal, overleden 22 juli 2023, 68 jaar
- **Robert Nicolaas Jacobus Kamerling RA**, Amsterdam, overleden 13 oktober 2023, 73 jaar
- **Hendrik Philippus van Leeuwen RA**, Voorschoten, overleden 27 juli 2023, 86 jaar
- **Johannes Josephus Petrus Matze RA**, Oegstgeest, overleden 23 september 2023, 75 jaar
- **Frank Gabriël Montanje RA**, Leiden, overleden 24 september 2023, 43 jaar
- **Nicolaas Simons AA**, Heerjansdam, overleden 18 augustus 2023, 64 jaar
- **Robertus Joseph Maria Terpstra RA**, Noordwijk, overleden 30 juni 2023, 86 jaar
- **Abraham Willem de Visser RA**, Woerden, overleden 10 oktober 2023, 61 jaar
- **Wilhelmus Adrianus Maria de Wert RA**, Eindhoven, overleden 15 mei 2023, 65 jaar
- **Marinus Gerrit Johannes Hendrik van Wijk AA**, Ter Aar, overleden 26 augustus 2023, 86 jaar
- **Leonardus Petrus Witsenburg RA**, Hilvarenbeek, overleden 17 augustus 2023, 72 jaar



Per saldo

MARC SCHWEPPE

Marc Schweppe is hoofdredacteur van Accountant en Accountant.nl.

Een stipje in het geheel



Eén van de beroemdste foto's van onze planeet is ongetwijfeld *The Pale Blue Dot*. Ruimtesonde Voyager 1, gelanceerd in 1977, joeg jarenlang met 64.000 kilometer per uur richting de rand van ons zonnestelsel om verre planeten in beeld te brengen. Vlak voordat de missie van deze ruimtesonde erop zat, liet de beroemde astronoom Carl Sagan de Voyager nog één keer terugkijken. Op Valentijnsdag, 14 februari 1990, maakte de sonde vanaf zo'n zes miljard kilometer afstand liefdevol een laatste foto van onze aarde. Daarna werden de camera's van Voyager 1 uitgeschakeld en verdween de sonde in het grote duister van het heelal. In het lege niets van die laatste foto, slechts gelardeerd door zachte strepen als gevolg van de verstrooiing van het zonlicht in de lens, is een piepklein stipje te zien. Je moet zoeken om het te vinden. De aarde. *That's here. That's home. That's us*, schreef Sagan in een prachtige bespiegeling bij die fameuze foto.

Aan het eind van het jaar is het altijd goed om even te relativiseren. Om van een afstandje te kijken naar onze eigen bijdrage aan deze kleine blauwe planeet. Doen we er nog toe, in een wereld die zo sterk in

verandering is? We trapten dit jaar de Accountantsdag (de eerste editie sinds eind 2019) af door te laten zien hoe de wereld de tussenliggende drie jaar op zijn kop is gezet. Door een pandemie, oorlog aan de rand van Europa, geopolitieke spanningen en de snelle klimaatverandering. Onze blauwe planeet zucht en steunt onder de gevolgen van ons handelen; gevolgen die inmiddels in hoog tempo zichtbaar en voelbaar worden.

Laten we de snelheid daarvan niet onderschatten; we praten over decennia, niet over eeuwen. De aarde is ruim 4,5 miljard jaar oud. Wie dat vertaalt naar 24 uur, moet beseffen dat de mensheid daarvan pas de laatste drie seconden deel uitmaakt. En in slechts een fractie van die drie seconden tonen we ons zeer vaardig in het beschadigen van de planeet en het uitroeien van talloze plant- en diersoorten. Inmiddels krioelen we met acht miljard medeburgers over de aarde, vier keer zoveel (!) als een eeuw geleden. Om die mensen allemaal te voeden, te laten wonen en voort te bewegen, grazen we de aarde

in hoog tempo kaal. Tot de wal het schip zal keren. Het geruststellende idee is dat, hoe het de mensheid ook vergaat, de aarde veerkrachtig zal blijken en zich zal weten te herstellen. Tijdens de coronapandemie verschenen al rap de eerste wilde dieren in de toen even verlaten stadscentra. Er zwommen weer vissen in de wateren rondom Venetië.

Alle beetjes helpen ondertussen bij het behoud van een leefbare planeet. Vanaf 1 januari treedt voor de eerste groep beursgenoteerde bedrijven de Europese duurzaamheidsrichtlijn CSRD in werking. Het is aan accountants om op basis daarvan die ondernemingen bij de les te houden, als het om duurzaamheid gaat. Laten we ons best daarvoor doen, niet bang zijn om de vinger op een zere ESG-plek te leggen. Laten we als beroep bijdragen aan een rechtvaardiger, duurzamer wereld. Zodat de aarde achteraf kan zeggen: Aan die accountants heeft het niet gelegen. Laten we zuinig zijn, op dat kleine blauwe stipje in dat onmetelijk grote heelal. *That's home. That's us.* ←



Probeer
1 maand
gratis uit!

Personal Finance Planner

Een compleet en betrouwbaar adviesplatform waarmee u BV- en privé situaties van uw klanten feilloos op elkaar aan laat sluiten.

Wilt u meer weten over de mogelijkheden van ons platform?
Maak dan een afspraak voor een demo òf vraag een gratis proeflicentie aan.

Omniplan
Delivering Personal Finance



www.omniplan.nl/vraag-een-proeflicentie-aan

Maak uw PE-portfolio compleet

Met uw abonnement planten wij 10 bomen

Maak uw PE-portfolio compleet met de cursussen van PE-Academy. Met een PE-Academy abonnement heeft u namelijk altijd en overal toegang tot ruim 85 actuele en praktijkgerichte online cursussen voor accountants. U kunt cursussen volgen van accountantscontrole tot compliance en het verplichte onderwerp duurzaamheid. Met ons brede aanbod kunt u efficiënt uw PE-portfolio afronden.

Kies bijvoorbeeld uit de onderstaande categorieën:



Duurzaamheid

- ✓ 5 cursussen
- ✓ 10 PE-uren
- ✓ verplicht onderwerp



Verslaggeving

- ✓ 10 cursussen
- ✓ totaal 19 PE-uren
- ✓ praktijkgericht en actueel



Compliance

- ✓ 11 cursussen
- ✓ 26 PE-uren
- ✓ inclusief WWFT en AVG



Accountantscontrole

- ✓ 9 cursussen
- ✓ 21 PE-uren
- ✓ praktijkgericht en actueel

Bij ieder nieuw abonnement dat voor 31 december 2023 afgesloten wordt zal PE-Academy 10 bomen planten (t.w.v. € 50,- via het erkende goede doel Trees for All).

Sluit nu een abonnement af en draag bij aan de actie:

www.pe-academy.nl/actie-duurzaamheid



Bovenop je vakgebied